Ідзе падпіска на “Народную Волю” на снежань 2017-га і першую палову 2018 года. Не спазніцеся!

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 92 (4241)

21 лістапада 2017 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

СКАЗАНА!

Аляксандр ЛУКАШЭНКА: «Не варта забіраць у войска адзінае дзіця ў сям’і…»

Уладзіслаў Будзік прызначаны начальнікам 72-га гвардзейскага аб’яднанага вучэбнага цэнтра падрыхтоўкі прапаршчыкаў і малодшых спецыялістаў Узброеных сіл. Адпаведнае кадравае рашэнне прыняў сёння Аляксандр Лукашэнка, паведамляе БЕЛТА.

«*Тое, што адбылося ў вашай часці, – гэта катастрофа! Я не перабольшваю. Усялякае ў войску бывае, але ў беларускім войску гэта катастрофа, бо мы заўсёды ганарыліся, што ў нас адсутнічае дзедаўшчына. Яно сапраўды так. Я далёкі ад таго, каб гэтая пляма лягла на ўсё войска, як там некаторыя нашы апаненты пaпісвалі ў інтэрнэце. Гэта армія. Зразумела, што гэта спецыяльная, суровая служба, і яна заўсёды будзе такой. Але дзедаўшчына непрымальная*», – падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка падчас прызначэння У.Будзіка начальнікам 72-га гвардзейскага аб’яднанага вучэбнага цэнтра.

Кіраўнік краіны прызнаўся, што вельмі хваравіта рэагуе на падобныя выпадкі ў беларускім войску. «*Нам бацькі аддаюць самае дарагое, што ў іх ёсць. А атрымліваюць што?*» – задаў ён рытарычнае пытанне.

Кіраўнік дзяржавы заўважыў, што ў структуры МУС выпадкі дзедаўшчыны не адзначаюцца. «*Там па-людску ставяцца да хлопцаў, і амапаўцы дай бог падрыхтаваныя. Таму бярыце прыклад там, як трэба з моладдзю размаўляць. Адносіны павінны быць чалавечымі*, – звярнуў увагу Аляксандр Лукашэнка. – *Не трэба баяцца, каб лішні раз бацькі прыехалі, асабліва ў гэты перыяд, калі яны* (навабранцы. – ***Рэд.***) *знаходзяцца ў «вучэбцы». Можа быць, нават часцей іх адпускаць. Што здарыцца, калі ён раз у месяц на дзень-два паедзе і дома пабудзе?*»

Лукашэнка нагадаў, што калісьці маладых людзей, калі яны былі адзінымі дзецьмі ў сям’і, маглі і не прызываць у войска. «*Трэба праанлізаваць гэтую практыку. Гэта адзіны сын, адзіная апора, надзея*», – адзначыў кіраўнік дзяржавы. З іншага боку, ён канстатаваў, што многія бацькі з задавальненнем адпраўляюць дзяцей служыць, бо армія – добрая школа жыцця. «*У мяне дзеці служылі ў спецпадраздзяленнях і поўзалі на мяжы так, як мае быць. Але яны прайшлі праз гэта*», – дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Звяртаючыся да міністра абароны Андрэя Раўкова, Лукашэнка падкрэсліў, што такая закасцянеласць у войску непрымальная. «*Я спадзяваўся, што вы з гэтымі пытаннямі справіцеся, а вы іх не бачыце пад бокам, у Барысаве. Гэта катэгарычна непрымальна*, – заявіў кіраўнік дзяржавы. – *Ніколі не было такой плямы на арміі, як у сувязі з гэтым*».

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што даручыў праваахоўным органам абавязкова дапусціць маці загінуўшага ў Печах вайскоўца Святлану Коржыч да следчых мерапрыемстваў. «*Калі яна хоча камусьці задаць пытанне, хай задасць. Хаваць не трэба, як бы там сітуацыя ні разгортвалася. І я вас перасцерагаю ад заўчасных высноў. Усё павінна быць сумленна*», – звярнуў увагу ён.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў моц, з якой жанчына перанесла гэта гора. «*Наогул яна малайчына, абсалютна разумны чалавек. Не ведаю, як бы я на гэта рэагаваў. Крый божа камусьці гэта перажыць! Але яна майму прадстаўніку кажа: «Я не хачу, каб нехта быў пакараны несправядліва». Зразумела, калі мы несправядліва кагосьці пакараем, мы знойдзем яшчэ адну праблему: пакрыўдзіць чалавека, які не здзяйсняў гэта злачынства. Таму яна павінна быць дапушчана да следчых дзеянняў, хай гэта ў законе не прадугледжана, не важна. Гэта надзвычайны выпадак, гэта маё асабістае рашэнне*», – сказаў кіраўнік краіны.

Паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, раней ім таксама дадзена было даручэнне генеральнаму пракурору Аляксандру Канюку і старшыні КДБ Валерыю Вакульчыку сустрэцца са Святланай Коржыч. «*Які б ні быў вынік расследавання, усё павінна быць сумленна, справядліва, каб мама была ў курсе справы*», – перакананы кіраўнік дзяржавы.

Ён папярэдзіў, што падобныя здарэнні ў войску больш не павінны паўтарацца.

«*Я потым і разбірацца не буду. Мы і так жорстка паставіліся да камандзіраў і начальнікаў гэтай часці і іншых, хто быў да гэтага датычны. І крымінальную справу мы давядзём да лагічнага завяршэння, гэта дакладна. Я кантралюю яго з трох пазіцый і спецыяльнымі метадамі сачу за тым, як яно расследуецца. Глядзіце, каб яно было расследавана да дробязяў. Але справядліва, нічога не трэба нацягваць*, – сказаў ён. – *Гэта такі абуральны факт, які падштурхоўвае нас да таго, каб лішні раз паглядзець на нашу армію. Армія павінна быць па-сапраўднаму беларускай, плоць ад плоці нашага народа. Наш народ заўсёды быў лагодным. І не павінна быць у арміі гэтых здзекаў, разбораў у сувязі з гэтым. Каб там быў парадак – гэта датычыцца ўсіх Узброеных сіл*».

Аляксандр Лукашэнка выказаў надзею, што Уладзіслаў Будзік зможа навесці парадак у Печах. «*Я выберу час і пабываю ў вас там. Можа, гэта і мая віна, што я, будучы галоўнакамандуючым, у гэтай галоўнай нашай часці не пабываў. Але я ў вас пабываю абавязкова*», – рэзюмаваў кіраўнік дзяржавы.

БЛІЦ

Колькі кандыдатаў у дэпутаты зможа вылучыць ваша партыя на выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў?

Станіслаў ШУШКЕВІЧ, старшыня партыі «Беларуская сацыял-дэмакратычная грамада»:

– Нікольні. Таму што ў мясцовай улады няма ніякай улады. А выкарыстоўваць выбарчую кампанію для таго, каб пагаварыць з людзьмі, – дык мы і так гаворым, калі трэба...

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА: старшыня Аб’яднанай грамадзянскай партыі:

– Калі б былі сапраўдныя выбары, то мы вылучылі б 1000 чалавек. А так – чалавек 60 ад нас будзе. І гэта тыя людзі, у якіх мы больш-менш верым, якія прайшлі праз навучанне і якія не зробяць потым для нас праблем, калі іх прызначаць дэпутатамі. Так, мы прагназуем, што падчас гэтай кампаніі ўлада зноў будзе “прызначаць” кагосьці з апазіцыі, і таму мы вылучаем тых кандыдатаў, за якіх ні пры якіх абставінах сорамна не будзе.

Георгій АТАМАНАЎ, другі сакратар ЦК Камуністычнай партыі Беларусі:

– Па горадзе Мінску магу сказаць дакладна: мы вылучаем кандытатаў па ўсіх 57 акругах. Што тычыцца лічбаў па краіне, то пакуль не гатовы назваць дакладныя звесткі, бо гэтым займаюцца абласныя і раённыя камітэты партыі. ЦК проста каардынуе іх дзейнасць, а на месцах ужо самі вырашаюць, каго хочуць бачыць дэпутатам.

Алег ГАЙДУКЕВІЧ, першы намеснік старшыні Ліберальнай партыі Беларусі:

– Мы вылучым амаль у два разы болей, чым на мінулых мясцовых выбарах, калі было зарэгістравана крыху больш за 120 кандыдатаў. Таму цяпер будзе каля 300 кандыдатаў. Прычым усе яны будуць вылучаны ў абласныя і гарадскія Саветы – мы на гэта робім асноўны ўпор. Што тычыцца сельскіх і раённых, – то яны будуць ахоплены вельмі выбарачна.

Па Мінску і Мінскай вобласці нашы кандыдаты будуць ва ўсіх акругах. І па кожнай вобласці нашы людзі таксама будуць выстаўлены ў кожнай акрузе.

Трэба, каб людзі ведалі, што ЛДП – гэта не толькі Гайдукевіч, у нас шмат цікавых людзей.

Ірына ВЕШТАРД, старшыня Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада):

– На сённяшні дзень па спісе, можа, і маем 80 чалавек, нават і больш. А колькі застанецца – будзе бачна.

Не думаю, што гэтыя выбары прынясуць нам поспех, што нашы кандыдаты стануць дэпутатамі. Мне не верыцца, што выбары будуць празрыстымі і справядлівымі, што я як назіральніца змагу ўвачавідкі назіраць за тым, як будуць лічыць галасы. Я больш веру ў тое, што ўлада, можа, там-сям і “прызначыць” дэпутатаў, як гэта здарылася падчас парламенцкіх выбараў.

Васіль ЗАДНЯПРАНЫ, старшыня Рэспубліканскай партыі працы і справядлівасці:

– Пакуль не гатовы назваць канкрэтныя лічбы: якраз напрыканцы тыдня будзем праводзіць пасяджэнне партыі на гэты конт. Але на выбары мы ідзём, а колькасць нашых вылучэнцаў абмяркоўваецца. Некалькі дзясяткаў чалавек як мінімум будзе.

Юрась БЕЛЕНЬКІ, выканаўца абавязкаў старшыні Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі – БНФ:

– Калі будуць выбары, тады і вылучым кандыдатаў. А тое, што ў чарговы раз ладзіць рэжым, мы не лічым выбарамі. І мяне, шчыра кажучы, здзіўляюць людзі, якія раз за разам наступаюць на адны і тыя ж граблі. Цікава, як яны самі пры гэтым сябе адчуваюць? Так і хочацца ім парэкамендаваць: вы альбо крыжык здыміце, альбо трусы апраніце...

Уладзімір БЕЛАЗОР, старшыня Рэспубліканскай партыі:

– Мы пакуль думаем, ісці на выбары альбо не. І думаць ёсць над чым, прычым вельмі сур’ёзна. Напрыклад, што сёння прадстаўляюць сабой мясцовыя Саветы, які ўплыў яны маюць і на што?

Ці яшчэ – вось вы бачылі рэйтынг партый, які апублікаваў Інстытут сацыялогіі Нацыянальнай акадэміі навук? Там замест рэйтынгу партый – нейкія сацыялагічныя выбрыкі! Ну што такое 2,6% альбо 0,7% для партыі? Вось вам і ўвесь беларускі палітычны працэс! І не партыі ў гэтым вінаваты, паверце мне...

Алег НОВІКАЎ, намеснік старшыні Беларускай партыі «Зялёныя»:

– Мы пакуль не вызначыліся з канчатковым фарматам нашага ўдзелу ў выбарах. Час яшчэ ёсць. Але дакладна, што нашых кандыдатаў будзе няшмат.

Зміцер САЛОШКІН, намеснік старшыні Партыі БНФ:

– У нас на сённяшні дзень пакуль няма канчатковай максімальнай лічбы, але да вылучэння падрыхтаваны 40 асоб. Аднак кандыдатаў можа быць і больш – мы зараз якраз у працэсе вылучэння, таму лічба можа павялічыцца. Прынамсі, мы працуем на гэта.

Мікалай УЛАХОВІЧ, старшыня Беларускай патрыятычнай партыі:

– У нас будзе з’езд на пачатку снежня, вызначымся, усё скажам.

Да выбараў мы рыхтуемся, але я не хацеў бы падрабязна распавядаць пра гэта.

Сяргей КАЛЯКІН, старшыня партыі левых «Справядлівы свет»:

– Ад нас на выбары пойдзе прыкладна 120 чалавек.

Я ведаю, што апазіцыю і кіраўнікоў партый, у прыватнасці, папракаюць тым, што, маўляў, усяго павінна быць абрана больш за 18 тысяч дэпутатаў мясцовых Саветаў, а апазіцыя вылучае мізэр! Але на тое ёсць пэўныя прычыны. Усе разумеюць, што выбараў у нас няма. Многія канкурэнтаздольныя людзі кажуць: навошта потым тлумачыць выбаршчыкам, чаму не прайшоў у дэпутаты? Ну і не сакрэт, што для многіх працуючых выбары – гэта дадатковы клопат. І калі чалавек на працы аб’яўляе, што хоча пайсці на выбары, у яго часцей за ўсё пытаюцца: “Табе патрэбны праблемы?”

Вось і ўсё тлумачэнне, чаму такое стаўленне да гэтых выбараў...

Марына КОКТЫШ.

ЗДАРЭННІ

Страшнае ДТЗ пад Шчучынам

Сур’ёзная аварыя на дарозе Беліца–Жалудок–Ражанка (Шчучынскі раён) здарылася ў нядзелю каля 17.00. Сутыкнуліся «Сеат» і «Ровер».

У аўтамабілі «Сеат» элементамі кузава былі заціснуты 18-гадовы кіроўца і пасажырка, яго аднагодка. Яны былі дэблакіраваны і перададзены супрацоўнікам “хуткай дапамогі”, паведамілі ў Гродзенскім абласным упраўленні МНС. Таксама медыцынская дапамога аказвалася яшчэ аднаму пасажыру «Сеата» і чатыром чалавекам, якія ехалі ў «Роверы».

Пяцёра з пацярпелых у аварыі шпіталізаваны, прычым чацвёра – у рэанімацыйнае аддзяленне.

«З пераломамі сцёгнаў дастаўлены 17-гадовая дзяўчына і 18-гадовы хлопец, у 22-гадовага мужчыны дыягнаставаны разрыў тонкай кішкі. Чацвёрты пацыент – 17-гадовы юнак – атрымаў чэрапна-мазгавую траўму», – паведамілі ў бальніцы.

КАДРЫ

У мінскай міліцыі новы начальнік

Учора Аляксандр Лукашэнка прызначыў кіраўніком мінскай міліцыі **Сяргея Дарошку**, які дагэтуль з 2012 года ўзначальваў Дэпартамент выканання пакаранняў. Цікава, што папярэднік Дарошкі – **Аляксандр Барсукоў**, які пайшоў на павышэнне і стаў намеснікам міністра ўнутраных спраў, таксама да прызначэння галоўным міліцыянерам Мінска ўзначальваў Дэпартамент выканання пакаранняў.

АКТУАЛИИ

Светлана КАЛИНКИНА

ЖУТЬ на болоте

Если бы собрались вместе все аналитики всех аналитических центров, желающие очернить Беларусь (я в существование таковых, конечно же, не верю, но официальная пропаганда утверждает, что они есть), то до такой спецоперации по дискредитации страны они не додумались бы.

И Франция, и Великобритания, и все англо- и франкоязычные пользователи интернета за последних полтора месяца вдоволь наслушались о белорусских ужасах. Что-то прочитали, что-то домыслили – и получилась не страна, а какая-то жуть на болоте. А все из-за чего?

24-летний француз Жолан Вийон, живущий в Великобритании, отправился в путешествие по Европе: Испания, Италия, Словения, Хорватия, Венгрия, Австрия, Словакия, Польша, Литва, Беларусь… Но дальше при пересечении белорусско-украинской границы он был задержан и помещен в гомельский СИЗО по обвинению аж в двух статьях белорусского Уголовного кодекса.

Он – ни слова по-русски, правоохранители, персонал изолятора, адвокат, которого предоставило белорусское государство, – ни слова по-английски, а тем более по-французски. В общем, попал человек. И в прямом смысле слова – пропал, ведь только когда спустя три недели после задержания Жолан сумел передать на волю письмо, которое было отослано его родным, стало известно о его судьбе.

История случилась дичайшая. Во Франции и Великобритании в интернете началась настоящая спецоперация по спасению парня из ада, сбор денег на адвоката, кампания солидарности, рассказы о жути белорусских реалий.

«Он скоро покроется льдом», «душ только один раз в неделю», «вода только холодная», «порции еды мизерные», «чтобы мог пить, дали старую ржавую металлическую кружку»… Об этом всем – об условиях содержания в белорусских СИЗО – узнал весь мир и ужаснулся, что такое может быть не в людоедском, а в европейском государстве в XXI веке.

Откуда же, из чего взялись аж две статьи Уголовного кодекса, по которым французскому гостю грозило до семи лет лишения свободы? Может, это страшный преступник, которому жалко дать даже ржавую кружку? И вот тут начинается самое интересное.

В Польше некто Павал подарил Жолану Вийону патрон. Достал из какой-то емкости на этажерке, сказал, что сувенирный, на память. А Жолан в армии не служил, в патронах не разбирается – поблагодарил, кинул в карман рюкзака и поехал дальше.

Из Польши – в Литву, потом – в Беларусь. При въезде в нашу страну об этом сувенире даже не вспомнил, и все прошло гладко. А вот при выезде, при прохождении белорусско-украинской границы, Вийон специально пошел по «красному коридору», чтобы предъявить патрон и убедиться, что его провозом никакие законы не нарушает. И попал в ад.

Сам таможенник позже, в суде, свой уровень английского оценил как «постыдный». Он мало что понял из того, что ему говорил француз. Но, что-то заподозрив, жестами показал: мол, доставай свои вещи. И Вийон сразу же, первым, достал из кармана рюкзака маленький патрончик.

В итоге – СИЗО и угроза лишения свободы до семи лет за «незаконные действия в отношении огнестрельного оружия и боеприпасов и перемещении их через границу». Абсурд, до которого нарочно бы думал – не додумался!

Вчера, в понедельник, суд именно так произошедшее и расценил. И после двух месяцев заключения вынес решение оправдать Жолана Вийона прямо в зале судебных заседаний за отсутствием состава преступления. Жолан был счастлив. Сказал, что никакой компенсации с белорусского государства требовать не будет, что вряд ли когда-нибудь в нашу страну вернется, что, несмотря ни на что, в СИЗО ему встретились хорошие люди, сел в машину французского посольства и уехал. Но все же это не история с хеппи-эндом.

Сколько извилин надо иметь, чтобы понять, что человек, который сам подходит к таможеннику и предъявляет патрон, не является преступником и не имеет никакого злого умысла? И, скажите, какой был смысл бросать его сразу за решетку?

Какой логикой надо руководствоваться, чтобы за один злосчастный патрон грозить статьей, по которой срок наказания от трех до семи лет лишения свободы? Это ведь то же самое, что судить человека за наркотики, потому что у него с собой бутылочка корвалола. В деле Вийона даже прокурор признала, что такое наказание – слишком, и просила применить «ниже низшего» – всего лишь штраф. Но так везет далеко не всем.

Наконец, почему мы тратим много сил и нервов на то, чтобы улучшить имидж Беларуси за рубежом, нанимаем пиар-компании, мобилизуем армию дипломатов, журналистов, лоббистов, но перечеркнуть все это в любой момент может какой-нибудь Вася Пупкин в погонах? Уровень знаний которого – постыдный, уровень понимания государственных интересов – щелканье каблуками…

Ладно, на таможне оказалась смена солдафонов, бывает. Но ведь потом подключился Следственный комитет, адвокат, прокуроры. И никто – никто! – оказался не способен быстро остановить абсурд. Ни одна служба!

И вот это настоящая беда нашего государства – круговая порука. «Эксцессы исполнителя» случались и случаются везде, но только у нас государственная машина не в состоянии им противостоять, потому что прежде всего защищает честь мундира. Защищает до абсурда.

ТОЧКА ЗРЕНИЯ

Александр ФЕДУТА

Сколько депутатов нужно для полного счастья?

Небезызвестная Лидия Ермошина предложила постепенно перейти от выборов депутатов сельских Советов к выборам глав сельской администрации.

То есть совмещать выборность и депутатского корпуса, и глав исполнительных структур она считает нецелесообразным? Или депутаты на низовом уровне просто не нужны? А на районном уровне – нужны? А на областном? И сколько вообще депутатов должны защищать права и интересы трудящихся избирателей, чтобы избиратели наконец стали жить лучше?

В Минске, как мы помним, районные Советы были ликвидированы за полной ненадобностью. Теперь интересы жителей двухмиллионной белорусской столицы представляют пятьдесят семь депутатов городского совета. Хорошо представляют? И в чем это представление заключается?

Лидия Михайловна внезапно дала понять, что от отсутствия в нашей жизни депутатского корпуса – по крайней мере на уровне сельсовета – ничего не изменится. Лучше не станет: они не получают заработной платы, не влияют на принятие судьбоносных государственных законов и даже лампочки в подъезде не вкручивают. Но и хуже не станет – по тем же самым причинам.

Это – на уровне села. А на уровне города? Ликвидация советов во всех столичных районах ведь формально тоже ни на что не повлияла. Ликвидируют их вообще – никто и не заметит.

В Украине – заметили бы. Депутат районного совета – не в Киеве даже, а в одном из районов, скажем, Полтавской области – большой человек. Он может затребовать любую документацию по своему району (не округу, а району!), и ему немедленно ее предоставят. Он имеет право проверить в рамках своих полномочий деятельность районной администрации, а также администрации тех сельсоветов, которые входят в его округ. Он лоббирует интересы школ и поликлиник, входящих в его округ, разбирается с письмами жалующихся избирателей. И – делит бюджет. По закону о децентрализации, принятому в Украине еще в 2015 году, местные общины обладают бюджетом, который можно делить. Депутаты определяют, где и сколько нужно потратить, чтобы народ чувствовал изменения. Где поставить новую остановку или изменить маршрут общественного транспорта. Где отремонтировать дорогу, ведущую к поселку. Где закупить новое оборудование для фельдшерского пункта.

Это и есть – политика. За право осуществлять эту политику сражаются парламентские партии – и сражаются ничуть не менее ожесточенно, чем на выборах в Верховную раду.

Вы скажете: ну, так то в Украине…

Да, в Украине полномочия депутатов, прописанные в Конституции, достаточно широки. Но мы помним, что большинство населения в 1996 году в Беларуси поддержало Конституцию, урезавшую депутатские полномочия. Или не так? Или вы уже не помните, за что голосовали?

Тогда не жалуйтесь, что депутаты плохо защищают ваши интересы. Вы сами отняли у себя право быть защищенными от произвола исполнительной власти. Вы сами постепенно отказались от контроля за ее деятельностью. И Лидия Михайловна, кстати, охотно вам предоставила такую возможность, шаг за шагом содействуя еще и урезанию полномочий наблюдателей на выборах. Так, по крайней мере, у вас был шанс выбрать в депутаты тех, кто реально думал бы о вас. А сейчас остается лишь надеяться на депутатскую совесть. И нет гарантии, что совесть эта проснется как раз в тот момент, когда нужно именно вам, а не власти, которая вас обидела. Может и не проснуться.

Кстати, об обидах. Никого обидеть не хочу. Но статистика показывает: чем больше запросов делает депутат местных Советов (то есть, чем эффективней пытается он защищать ваши права), тем меньше у него шансов переизбраться на следующий срок. Исполнительная власть порой считает его скандалистом, а кому нужны скандалы? Все тихо, все шито-крыто. И вот тот, кто добросовестно трепыхался, лишается мандата.

Не верите? Сходите на прием к депутату местного Совета и посмотрите, сколько человек записалось на встречу со своим избранником. Боюсь, что немного. Причем как раз те, кто в 1996 году добросовестно сделал свой выбор против полномочий местных Советов. И сейчас эти же люди жалуются…

Кому и на кого жалуются? Это уже – совсем другая история…

ЗАКУЛІССЕ

Мікола СТАТКЕВІЧ:

«І мы пачулі адзін аднаго…»

*На мінулым тыдні віцэ-канцлер Германіі, міністр замежных спраў **Зігмар Габрыэль** сустрэўся з беларускім апазіцыянерам **Мікалаем Статкевічам.** “Народная Воля” пацікавілася падрабязнасцямі іх дыялогу.*

– Сустрэча для мяне была раптоўнай, – *шчыра гаворыць Мікалай Віктаравіч.* – Зранку дачка напісала пра тое, што на яе выйшлі з каманды віцэ-канцлера – яны шукалі мой тэлефон. Кацярына і Зігмар Габрыэль знаёмыя, таму што, калі мяне ў 2010 годзе пасадзілі, яна каля дзвюх тысяч лістоў накіравала нямецкім палітыкам і ва ўсе тамтэйшыя сродкі масавай інфармацыі. Кацярына сустракалася і са спадаром Габрыэлем, калі я быў пад арыштам, мае ягоныя кантакты.

– Калі не памыляюся, ваша дачка стала жыве ў Германіі?

– Так, і я забараніў ёй вяртацца ў Беларусь. У Германіі яна вучылася.

Кацярына вельмі хоча сюды прыехаць, але я супраць. Бо лічу гэта небяспечным. Мы маем досвед сям’і былога прэм’ер-міністра Міхала Чыгіра, экс-кіраўніцы Нацбанка Тамары Віннікавай, калі дзеці рабіліся закладнікамі сітуацыі з-за сваіх бацькоў.

Дык вось, вяртаючыся да вашага пытання: мне патэлефанавалі з нямецкай амбасады і прызначылі час сустрэчы. Удакладнілі, ці магу я прыйсці на сустрэчу ў пасольства са сваім перакладчыкам – відаць, каб я мог цалкам давяраць чалавеку, які будзе перакладаць мае словы.

– Як думаеце, чаму міністр замежных спраў Германіі вырашыў з вамі сустрэцца?

– Таму што захацеў сустрэцца не толькі з Лукашэнкам і яго міністрамі. Так званую канструктыўную апазіцыю нямецкаму міністру паказалі толькі з трыбуны – і то на кароткі час.

Да таго ж мы з Уладзімірам Някляевым звярнуліся з лістом да кіраўнікоў Еўрапейскага Саюза, разаслалі яго па ўсіх каналах і сацыял-дэмакратычных партыях розных краін. Магчыма, гэта таксама паўплывала.

Я вельмі ўдзячны за гэтую сустрэчу і паважаю такі крок віцэ-канцлера Германіі.

– Колькі часу вы размаўлялі?

– Сустрэча была не вельмі доўгай – крыху больш за паўгадзіны. Гэтага часу мне хапіла, каб выкласці сваю пазіцыю.

– На некаторых сайтах напісалі, што размова была не самай дыпламатычнай. Што мелася на ўвазе?

– Ну, нехта ж павінен казаць праўду-матку пра тое, што робіцца ў краіне, шчыра і без усялякіх упрыгожванняў рэчаіснасці.

Недыпламатычнасць, мабыць, была ў тым, што я крытыкаваў пазіцыю кіраўніцтва Еўрапейскага Саюза ў адносінах да беларускага дыктатара. Выказаў сваё вядомае стаўленне да мэтазгоднасці “сімвалічных” сустрэч вышэйшых еўрапейскіх палітыкаў з Лукашэнкам. На мой погляд, гэта проста псуе рэпутацыю еўрапейцаў. У рэшце рэшт, ці не занадта шмат увагі ўплывовыя замежныя палітыкі надаюць Лукашэнку?..

Пры гэтым я сказаў, што не супраць дыялогу з беларускай уладай, але дыялог – гэта калі два бакі ідуць насустрач адзін аднаму. А тут атрымліваецца, што толькі Еўрасаюз робіць такія крокі, а Беларусь, на жаль, стаіць на месцы.

Я распавёў пра эскалацыю рэпрэсій з боку рэжыму супраць незалежнага грамадства, пра арышты ўдзельнікаў мірных акцый пратэсту, пра збіцці, катаванні і правакацыі супраць арыштаваных сяброў Народнай Грамады і Беларускага нацыянальнага камітэта. Пра спробы звесці на той свет Уладзіміра Някляева, пра фабрыкацыю крымінальнай справы супраць лідараў прафсаюза РЭП, пра палітвязняў.

Дарэчы, мой перакладчык быў з РЭПа, і сам праходзіць сведкай па справе прафсаюзнага лідара Генадзя Фядыніча. І ў яго, нягледзячы на тое, што ён проста сведка, таксама правялі вобшук і забралі камп’ютар!

Спадар віцэ-канцлер выклаў мне свае аргументы наконт палітыкі Еўрасаюза. І мы такім чынам пачулі адзін аднаго.

Увогуле, вельмі добра, што такая сустрэча адбылася. Гэта сведчыць пра тое, што не ўсе еўрапейскія палітыкі ў адносінах з нашай краінай забыліся на салідарнасць.

– Спадар Мікола, а вам не прапаноўвалі прытулак у Германіі?

– Мяне сапраўды запрашалі пераехаць, гэта было яшчэ перад маёй першай “хіміяй” у 2007 годзе.

Са мной на тэму эміграцыі ўвесь час праводзяць размовы. Нават у турме камерныя агенты заўсёды падымаюць гэтую тэму. Была нават такая гісторыя, што мне прапаноўвалі разам з жонкай жыць у Чылі. Але ўсе выдатна разумеюць маю рэакцыю і пазіцыю. Беларусь – мая краіна. І я адсюль не з’еду...

Марына КОКТЫШ.

РЭПЛІКА

У Беларусі – прыблізна 40–73 еўра, у Германіі – 25–50

Як вядома, будучая выбарчая кампанія абыдзецца рэспубліканскаму бюджэту прыкладна ў 10,6 мільёна долараў. Пры гэтым выдаткі на матэрыяльна-тэхнічную частку складуць толькі 17% ад гэтай сумы, астатняе пойдзе на зарплату людзей, якія будуць забяспечваць правядзенне кампаніі.

А колькі грошай з кішэні беларускага падаткаплацельшчыка ідзе менавіта на аплату працы членаў участковых выбаркамаў? Тым, хто падлічвае нашы галасы падчас галасавання і каму, давайце скажам чэсна, стопрацэнтнага даверу з боку выбаршчыкаў няма.

На мінулых мясцовых выбарах у 2014 годзе Лідзіі Ярмошынай такое пытанне задалі падчас анлайн-канферэнцыі на сайце БЕЛТА. Старшыня ЦВК адказала, што заработная плата членаў участковых камісій *“вельмі маленькая”: “200 тысяч рублёў як мінімум за 14 гадзін працы, таму што 12 гадзін працуе выбарчы ўчастак і яшчэ дзве-тры гадзіны доўжыцца падлік галасоў”.* На той момант 200 тысяч раўняліся прыблізна 10 еўра. Але ж у Беларусі ёсць яшчэ такая форма галасавання, як датэрміновая. Колькі плацілі членам выбаркамаў за працу ў гэтыя 5 дзён, Ярмошына не ўдакладніла. Аднак у 2015 годзе пасля прэзідэнцкіх выбараў журналісты “Еўрарадыё” датэлефанаваліся ў фінансавы аддзел Цэнтрвыбаркама і атрымалі поўную інфармацыю.

Аказалася, што зарплата члена ўчастковай камісіі падчас тагачасных выбараў склала… 1 мільён 400 тысяч (гэта прыблізна 73 еўра па курсе Нацбанка на той момант). За кожны дзень датэрміновага галасавання члену мясцовага выбаркама плацілі па 187 тысяч, яшчэ 478 тысяч – у дзень саміх выбараў прэзідэнта.

У апошнюю выбарчую кампанію – на парламенцкіх выбарах 2016 года – заробкі членаў участковых выбарчых камісій, мяркуючы па ўсім, былі меншыя.

– Дакладную суму я не памятаю – атрымаў на рукі рублёў 70–80, – расказвае **Вадзім Казначэеў** – член выбарчай камісіі сталічнага ўчастка №486, які месціўся ў Палацы дзяцей і моладзі. – *Кожны дзень падчас датэрміновага галасавання быць на ўчастку ад мяне не патрабавалі. Як і ўсе сябры камісіі, быў там толькі адзін раз. У другі раз разносілі па паштовых скрынях запрашэнні на выбары – не стандартныя чырвоненькія ўлёткі (тут без мяне справіліся, паколькі я прыйсці не змог), а дадатковыя – з напамінам пра буфет і культурную праграму на ўчастку. А падчас дзяжурства займаўся тым, што падпісваў бюлетэні.*

Асобна за дзяжурства на датэрміновым галасаванні аплаты не было, з намі разлічваліся ў асноўны дзень выбараў, з кожным членам камісіі індывідуальна, і аддалі адразу ўсю суму. Мяркую, што старшыня камісіі атрымаў больш, таму што ён прысутнічаў на ўчастку ўсе шэсць дзён і аб’ём працы ў яго быў большы.

Такім чынам, атрымліваецца, што зарплата члена выбаркама мясцовай камісіі ў Беларусі складае прыблізна 40–73 еўра ў залежнасці ад выбараў.

Безумоўна, праца ў выбарчых камісіях аплачваецца ва ўсім цывілізаваным свеце. І, напрыклад, у заможнай Германіі член выбаркама падчас выбараў можа атрымаць максімум усяго толькі 50 еўра. Так было на нядаўніх выбарах у Бундэстаг, якія прайшлі 24 верасня.

Чаму так мала? А таму, што ўчастковыя выбарчыя камісіі фарміруюцца ў Германіі толькі ў дзень выбараў з ліку валанцёраў. Датэрмінова немцы таксама галасуюць, але не на ўчастках, а па пошце, таму сэнсу сядзець на ўчастках членам камісій у гэтыя дні няма.

Падчас выбараў у Бундэстаг старшыня выбарчай камісіі Берліна **Петра Міхаэліс-Мерцбах** расказвала беларускім журналістам, што здараецца, калі добраахвотнікаў не хапае. Тады даводзіцца абавязваць папрацаваць у складзе ўчастковых камісій бюджэтнікаў – работнікаў гарадскіх адміністрацый, настаўнікаў і г.д. Але ім такая праца аплачваецца яшчэ ніжэй – 25 еўра. Праўда, у іх ёсць магчымасць атрымаць дадатковы выхадны дзень, што цэніцца работнікамі не менш, чым аплата.

Вось такая арыфметыка…

Марыя ЭЙСМАНТ.

ГОРКІ РОЗДУМ

Арсен САКУН,
удзельнік ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС

Зямля свая – чужая

За час, што прайшоў пасля катастрофы на ЧАЭС, столькі пра яе напісана і расказана, што, здавалася б, і дадаць няма чаго. Тым не менш на падрыхтоўку гэтага артыкула мяне падахвоціла сустрэча з чарнобыльскімі адсяленцамі, маімі землякамі, падчас юбілейнай даты аднаго з іх. Пішу, каб яшчэ раз нагадаць пра сусветную трагедыю, сказаць яшчэ адно добрае слова ў адрас тых, каму не па сваёй волі давялося развітацца са сваёй малой бацькаўшчынай. І яшчэ – каб не даць упасць у забыццё, пахаладзець чалавечаму сэрцу ад горкіх успамінаў.

Цяпер у Стралічаве засталося якіх-небудзь 100 сядзіб, а да чарнобыльскай трагедыі было 500. Быў сведкам тых гарачых спрэчак-дыскусій наконт лёсу вёскі, якія вяліся з красавіка 1986 года. Ламалі дзіды ваенныя, вучоныя-атамшчыкі, медыкі і тагачасныя ўлады. Апошнім надта не хацелася здаваць пад “зону” цэнтральную сядзібу аднайменнага саўгаса – адной з мацнейшых гаспадарак.

Мне згадваюцца фрагменты аператыўнай нарады летняй пары 1986 года з удзелам першага сакратара Гомельскага абкама КПБ А.С.Камая. Тут ішла гаворка пра лёс прылеглых да 30-кіламетровай зоны населеных пунктаў паўднёвых раёнаў Гомельшчыны. Справаздачу даваў камандзір палка, які займаўся дэзактывацыяй гэтых пасяленняў. Вайсковец прамым тэкстам сказаў, што праведзеная дэзактывацыя не дае эфекту, што гэта марная трата сродкаў, матэрыяльных рэсурсаў і вялікая рызыка для здароўя задзейнічаных на гэтых работах людзей...

Але голас разумнай перасцярогі абарваўся вокрыкам маладасведчанага ў гэтых пытаннях чыноўніка. Камай з вышыні свайго тагачаснага становішча адрэагаваў: “Вы разумееце, што гаворыце?! Таварыш генерал, што за размовы ў вашых падначаленых?..”

На што генерал упэўнена адказаў: “Я сваім падначаленым веру”.

Кіраўнік вобласці пачырванеў, на момант страціўшы самаўпэўненасць і ўсеўладны гонар, і больш не задаваў пытанняў.

Тут да месца будзе прывесці і вытрымкі з даведкі №1390 па абследаванні радыяцыйнай абстаноўкі на тэрыторыі школ і дзіцячых дашкольных устаноў Магілёўскай вобласці пасля дэзактывацыі. Яна была праведзена ў перыяд з 22 да 25 верасня 1986 года супрацоўнікамі Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР у 15 установах рэгіёна. Даведка адрасавана першаму сакратару ЦК КПБ і ўраду рэспублікі. У ёй паведамляецца, што ўсе драўляныя пабудовы, борцікі дзіцячых пясочніц, арэлі, агароджы, лавы з’яўляюцца крыніцамі бета-выпраменьвання. На дэзактываванай тэрыторыі назіраецца павышаны фон. Мерапрыемствы па дэзактывацыі тэрыторый названых аб’ектаў не забяспечваюць зніжэння ўзроўню гама-выпраменьвання.

Гэта даведка далей уладных кабінетаў не пайшла, а названыя ўстановы працягвалі функцыянаваць у такіх небяспечных для здароўя людзей умовах.

Гэта адступленне я зрабіў наўмысна, как фрагментарна нагадаць аб тым, хто і як рэагаваў на жахлівыя праявы наступстваў катастрофы на ЧАЭС у той час. І яшчэ аб тым, як непрытворная чыноўніцкая супакоенасць пярэчыла кампетэнтнай думцы і здароваму сэнсу ў ацэнцы наступстваў Чарнобыля. Так і хочацца сказаць: на падставе праведзенага: у той час моцнай дэзактывацыі патрабавалі душы высокапастаўленных чынуш, якія ўсялякім чынам імкнуліся засакрэціць праўду пра Чарнобыль, ахвяруючы лёсамі тысяч людзей, якія патрапілі ў бяду. Некаторыя з тых, хто тады прымаў агідныя рашэнні, і цяпер жывуць, ходзяць па сталічных вуліцах і праспектах, уціснуўшы ў плечы свае галовы і хаваючы вочы ад людзей...

Чарнобыль выспяваў з распаду духоўнасці

Такая выснова напрошваецца на падставе ўсяго, што напісана, пераказана і расказана аб трагічных падзеях за тры з лішнім дзесяцігоддзі з часу, калі яны здарыліся. У нейкай меры разуменне гэтага сфарміравалася і ў большасці простых грамадзян, асабліва тых, хто на сабе зазнаў незагойныя раны Чарнобыля. На душах гэтых людзей вельмі многа такіх ран. І, відаць, ужо ніколі не вярнуць ім сваю кроў у спакойнае рэчышча...

***

…Хаця тая вечарына насіла ўрачысты характар, але так ці інакш пры размовах у “антрактах” землякі вярталіся на скрыжаванні хойніцкіх дарог, у цяпер хворы родны край. Ім прыемна было сустрэцца і пабачыцца праз гады і адлегласці, узгадаць пра дарагія сэрцу мясціны і прыемныя падзеі дачарнобыльскага часу. Тут былі і песні, і пляскі. Як звычайна, хтосьці і слёзы змахнуў са сваіх вачэй. Каб не быць галасноўным, прывяду выказванні некаторых.

Уладзімір Кашперка, былы дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, механізатар саўгаса “Стралічава”, пасля аварыі перасяленцы ў Мінск:

– Як цудоўна нам жылося ў родным Стралічаве! Ніколі я не збіраўся нікуды пераязджаць, нават у сталіцу. У мяне гэта перасяленне і цяпер у нырках сядзіць, хаця прайшло столькі год. Гавару так, бо адчуваю пакуты многіх такіх, як і сам, пацярпелых ад аварыі.

Вось бачыце, сёння тут сабраліся тыя, з кім мы жылі ў Стралічаве. У снах і думках яны і цяпер там. Статус гараджаніна для нас – чыстая ўмоўнасць. Ранейшы, хлебаробскі, моцна сядзіць у душы і свядомасці. Наўрад ці калі-небудзь мы пазбавімся ад яго. Калі б можна было, сёння сабраўся б і пайшоў у Стралічаў, але там ніколі не будзе такога добрага жыцця, якім яно было да чарнобыльскай аварыі.

Неяк мне давялося пачытаць вершы Уладзіміра Паўлава. Запомніліся вось гэтыя радкі:

...Гартае вецер “Геаграфію” –
мо дзе падобнае было?
Сяло канчае біяграфію,
якую шмат вякоў вяло...

Яны пра наш родны Стралічаў і яшчэ сотні падобных яму пасяленняў. І тых, што пахаваны ў 30-кіламетровай зоне. Бадай, дакладней не скажаш. Заплацілі дарагою цаною не тыя, хто вінаваты, а вось такія, як мы, простыя працаўнікі.

– А як доўга не маглі ўлады разабрацца з адсяленнем Стралічава, – уключаецца ў размову **Міхаіл Пятрэеў**. – Сёння прымаецца адно рашэнне, праз тыдзень – другое, праз які час – трэцяе. Людзі нервуюцца, губляюцца. У іх пухнуць галовы ад разнастайных чутак пра наступствы Чарнобыля. Толькі і гавораць, што пра рэактар, радыяцыю, плутоній ды стронцый. Урэшце сяло атрымала статус зоны наступнага адсялення. Мы так хацелі перасяліцца ўсёй вёскай. Ездзілі доўга па Беларусі ў пошуках такога месца. Нас разумелі, толькі ніхто нічога не зрабіў для гэтага. Таму моцны калектыў распаўся, людзі раз’ехаліся хто куды, бо выдзеленага жылля ў адным месцы для ўсіх не хапіла. А многія засталіся на месцы дажываць. Неўзабаве аблвыканкам даў дазвол на пражыванне тут. У друку з’явіліся аб’явы аб наборы працоўнай сілы ў саўгас. Як гаворыцца, можна так, можна і гэтак. Але колькі год прайшло, саўгасу так і не ўдалося падняцца з калень. Жыццё тут ледзь дыхае, вытворчасць падае. Па аб’явах сюды з’ехаліся далёка не лепшыя кадры.

Стралічаў аказаўся ля самай мяжы з адселенай зонай. Тут людзі сядзяць як на парахавой бочцы. Радыяцыя – нябачны акупант. Яе не адчуваеш. А калі так, значыць, яе няма. Так мяркуюць і цяперашнія жыхары Стралічава. Не думаю, што ўсе, але многія.

> **Ад аўтара**. Цяпер вакол 30-кіламетровай зоны Чарнобыльскай АЭС пражывае вялікая колькасць людзей. Яны знаходзяцца пад пастаянным уздзеяннем малых доз радыяцыі. Больш за 115 тысяч чалавек былі эвакуіраваны з 30-кіламетровай зоны. Усяго Беларусь страціла пасля аварыі 485 вялікіх і малых вёсак. 70 з іх пахаваны навечна. За гады Вялікай Айчыннай вайны фашысты знішчылі на Беларусі 619 вёсак. У вайну загінуў кожны чацвёрты беларус, ад радыяцыі пацярпеў, лічы, кожны пяты.

Тут да месца прывесці выказванне аднаго медыка, дасведчанага ў гэтых пытаннях: “У чалавека няма органаў пачуцця для папярэджвання аб радыяцыйнай небяспецы. Псіхалагічная насцярожанасць і імкненне да ажыццяўлення мер радыяцыйнай абароны з 1986 года змяніліся прывыканнем і пагардай да мер радыяцыйнай абароны”.

У выніку аварыі з сельскагаспадарчага абароту было выведзена 5 млн гектараў зямлі (частка з іх вернута для аграрнага выкарыстання). У знямелым маўчанні зоны палеткі, лясы, лугі, азёры.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

СІТУАЦЫЯ

За што прэсуюць Міхаіла Жамчужнага?

Праваабаронца атрымлівае ў калоніі адно спагнанне за адным і практычна не выходзіць са штрафнога ізалятара.

Днямі Міхаіл Жамчужны выйшаў з ШІЗА, і гэта было ўжо 11-е спагнанне, якое асуджаны атрымаў з пачатку жніўня бягучага года ад адміністрацыі калоніі №9 г.Горкі. Чаму яго пераследуюць?

Праваабаронцы кажуць, што праблемы ў Жамчужнага пачаліся пасля пераводу ў Горацкую калонію, дзе з патурання адміністрацыі для яго былі створаны невыносныя ўмовы для адбыцця пакарання, арганізавана кампанія яго цкавання, звязаная з усталяваннем у асяроддзі зняволеных нефармальных адносін.

– Сітуацыя нагадвае замкнёнае кола, – распавёў “Народнай Волі” кіраўнік праваабарончай установы “Нью Платформ Інавэйшн” **Андрэй Бандарэнка**. – Міхаіла пастаянна адпраўляюць у штрафны ізалятар, бо чалавек адмаўляецца ісці ў атрад, у якім сабраліся зняволеныя з так званым “нізкім статусам”. Усе, хто быў за кратамі, ведаюць, што значыць патрапіць у такі атрад. А кіраўніцтва калоніі кваліфікуе такія адмовы як “невыкананне законнага патрабавання прадстаўніка адміністрацыі”. У выніку канвеерам выносяцца спагнанні, чалавек практычна не выходзіць з ШІЗА.

– Не так даўно Міхаіла Жамчужнага хацелі судзіць у калоніі за тыя самыя спагнанні. Яго маглі перавесці на турэмны рэжым утрымання, але раптам суд адмянілі. Што здарылася?

– Можна выказваць толькі версіі. Магчыма, не захацелі надаваць справе больш гучны рэзананс, бо Міхаіл усё-такі прызнаны праваабаронцамі палітычным зняволеным. Калі б працэс зрабілі адкрытым (а мы на гэтым настойвалі), то на судзе выкрыліся б усе факты ціску на Жамчужнага, і гэтыя факты абавязкова былі б надрукаваны ў СМІ. Я наогул не разумею: няўжо адміністрацыі калоніі так складана перавесці Міхаіла не ў 13-ы атрад, а ў нейкі іншы? Але ж мы бачым іх “прынцыповую пазіцыю” ўжо некалькі месяцаў. Такім чынам яны спрабуюць “зламаць” Жамчужнага, а той не здаецца. Вось і ўся сутнасць канфлікту.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ГУЧНАЯ СПРАВА

Ігар КОМЛІК:

«Вярніце пашпарт!»

Фігурант “справы прафсаюзаў” звярнуўся да следчых.

Нагадаем, што бухгалтар прафсаюза РЭП **Ігар Комлік** утрымліваўся пад вартай з 2 жніўня ў межах крымінальнай справы, узбуджанай супраць яго і старшыні прафсаюза РЭП **Генадзя Фядыніча** па ч.2 арт.243 Крымінальнага кодэкса РБ (ухіленне ад выплаты сум падаткаў, збораў у асабліва буйным памеры).

2 кастрычніка ён быў вызвалены з СІЗА пад падпіску аб нявыездзе, але да гэтага часу яму не вяртаюць пашпарт.

“Дакумент забралі, калі мяне затрымлівалі, – распавёў Ігар Комлік. – *Раней казалі, што, маўляў, аддадзім яго ў любы момант, калі той спатрэбіцца. Зараз прашу следчага: “Аддайце пашпарт!” У адказ – цішыня. Я ўжо нават з гэтай нагоды адмысловы ліст следчаму напісаў, можа быць, гэта дапаможа, бо адсутнасць пашпарта дадае шмат нязручнасцяў. Не магу атрымаць банкаўскую картку, каб пералічыць заробак, не прайсці абследаванне ў бальніцы, якая знаходзіцца не па месцы прапіскі… Буду спадзявацца, што сітуацыя ў бліжэйшы час вырашыцца”.*

Віктар ШПАК.

БЕСХОЗЯЙСТВЕННОСТЬ!

Вырастили и… сгноили

Почему директор Воложинского льнокомбината Александр Бышенков резко прервал разговор с журналистом и убежал из своего кабинета

Чем недовольны грибники

– Я видела, как механизаторы здесь сеяли лен, как его обрабатывали от болезней и вредителей. Видела, как убирали. А потом смотрю -- лежит этот лен на земле даже не очесанный от семян. И никому не нужен. Месяц лежит, и два, и три… А дожди идут. И он сгнил… Зло меня взяло: обидно стало – люди работали, старались. Как же так? И я решила позвонить самому министру сельского хозяйства. Секретарь в приемной переключила меня на министра, я даже фамилию его не знаю. И что вы думаете?

Пенсионерка из Минска Галина Константиновна Буйницкая разволновалась и замолчала. Потом, немного успокоившись, продолжила:

– Министр меня выслушал, а потом сказал: «Перезвоните моему заместителю» – и назвал номер телефона. Позвонила заместителю. Заместитель ответил: «Позвоните в облисполком». Звоню в облисполком. «Почему вы нам звоните? – одернул меня злой мужской голос. – Звоните в райисполком…»

Галина Константиновна снова замолчала. Жду, что будет говорить дальше.

– Нервы мои не выдержали. Не поверите, но я таким матом заорала, что мне, старой женщине, стыдно стало. Да что вы за начальники? Что вы творите?! Зачем надо мной издеваетесь?! Почему вы отфутболиваете людей один к одному? Я что – свои интересы защищаю? Мне жалко людей, которые в жару и дождь работали в поле. Они пахали землю, удобряли ее, сеяли семена… Все делали как надо – я это видела. И на тебе – теперь все пропало! Лен сгнил. Не могла я на все это смотреть равнодушно. Потому и обратилась к главному редактору «Народной Воли». Молодец редактор: сразу же дал машину и направил со мной в командировку вас, журналиста – чтобы я показала, где гниет этот лен.

…И вот мы на огромном поле возле деревни Мацевичи, что в Воложинском районе. Здесь находится дом родителей Галины Константиновны. Они давно умерли, и женщина приезжает сюда теперь как дачница в теплое время года, а живет она в Минске.

– Вот здесь, в этом месте, – показывает Буйницкая, – в землю была вбита небольшая табличка, и на ней было написано, что эти поля арендует Воложинский льнокомбинат, их общая площадь составляет 142 гектара. И посеян здесь лен. Когда он рос и цвел – красиво было, а теперь что? Больно смотреть на все это.

Увидев, что по полю ходят какие-то люди, к нам из деревни подошла Ирина Касперович.

– Я живу здесь, – сказала она. – И помогаю жить одиноким старикам и старушкам. Нас в деревне всего пять человек.

Поняв, кто я и откуда, чем интересуюсь, тихим голосом сказала:

– Что тут говорить? Вы сами все видите. Вдоль дороги механизаторы хотели запахать тресту, но у них ничего не получилось. Треста помятая и скомканная торчит из земли. А вот там, на взгорке, видны черные пепелища. Туда механизаторы свозили гнилую тресту и хотели ее сжечь. А она мокрая, вся не сгорела, потому и осталась незапаханной. И там… И вон там… Видите, сколько ее обгорелой лежит…

Я вижу следы не только бездумного подпала, но и аккуратно разложенные льнокомбайнами ленты тресты, которые давно «вросли» в землю, и поднимать их уже нет никакого смысла: треста не мнется, а рвется в руках – сгнила окончательно. По всему видно, ее никто и никогда не пытался поднять, отправить на комбинат, отсортировать и получить уже не волокно, а хотя бы паклю. Не знаю, какова судьба льна, выращенного на других землях, арендуемых комбинатом, но то, что я вижу здесь, возле деревни Мацевичи, – настоящее преступление. Как еще это понимать? И как это можно оценить?

Галина Буйницкая, с которой я сюда приехал, предлагает подняться на взгорок и подойти поближе к лесу. Делаем, сотню-другую шагов и что видим...

– Вот они, кучи гнилой тресты, – говорит Буйницкая. – Одна… Другая… Третья. А вон и четвертая, пятая. Чуть дальше смотрите – шестая. Механизаторы спрятали эту гниль с глаз людских. Думали – с дороги никто не заметит. Заметили. Теперь все жители нашей деревни и других деревень знают. А как же! Мы сюда осенью приходили за грибами. Не поверите, прямо на окраине леса росли боровики. А потом что? Этой гнилью механизаторы закрыли наши грибы. Если бы не грибы – мы бы, может, и не знали бы, что здесь образовалась свалка льна. Пожалуйста, полюбуйтесь… Где вы еще такое увидите?

Слов нет! Выращивали механизаторы лен, надеялись получить за свою работу хорошие деньги. А что в итоге? Получили гниль и отвезли ее в лес. Конечно, не по своей воле: они ведь исполнители. Без указаний хозяина – директора комбината, конечно же, дело тут не обошлось. Поэтому к нему у меня немало вопросов.

«Извините, спешу в райисполком»

На проходной комбината, проверив мои документы, дежурная сообщила:

– Директор на территории. Сегодня никуда не уезжал.

Повезло. Но Александра Бышенкова в кабинете не оказалось. Я его увидел у главного экономиста. Узнав, кто я и откуда приехал, попросил, пока он занят, побеседовать (если мне нужно) с главным бухгалтером. А повод для такой беседы у меня был: в редакции районной газеты «Працоўная слава» я узнал, что на льнокомбинате люди возмущены тем, что им месяцами задерживают зарплату. Почему?

– Я не буду отвечать на ваши вопросы, – категорично заявила главбух. – Я – на больничном. И фамилию свою называть вам не буду.

– Неужели состояние вашего здоровья не позволяет вам сказать хотя бы пару слов?

– Вы что, меня не поняли? Не хочу и не буду с вами разговаривать.

Бесполезно было дальше что-то говорить. Узнав, что я журналист и интересуюсь проблемой зарплаты, женщина не вымолвила ни слова.

Директор комбината к этому времени освободился. Идем к нему в кабинет. В коридоре он спрашивает:

– Ну что? Какие вопросы? У меня нет времени. Я спешу. Давайте быстренько поговорим.

Заходим в кабинет. Он не знает, что до встречи с ним я был там, где «спрятана» гнилая льнотреста, все видел своими глазами, разговаривал с местными жителями, механизаторами и теперь мне осталось лишь, мягко говоря, кое-что уточнить. А главное – найти ответы на многие вопросы, которые начинаются со слова «Почему?». А также: «Кто виноват?» Но, чтобы не вспугнуть Бышенкова, решил начать разговор издалека. Дескать, сколько земли комбинат арендует в этом году в хозяйствах района, как прошел сев и уход за посевами, довольны ли урожаем и так далее и тому подобное. Директор с удовольствием ответил:

– Во всех хозяйствах лен вырос отличный. Мы его вовремя убрали. Вот тресту свезли с полей на комбинат. Сейчас ее обрабатываем. Правда, осенью нам мешали дожди, но мы с работой управились. На полях везде чисто. По плану должны были получить 3500 тонн тресты, получили 3150 тонн. На 10 процентов план недовыполнили. Если бы не дожди…

Вот как! Вроде бы неплохо. Но когда я спросил: «А это ваш лен был посеян возле деревни Мацевичи?» – Александр Алексеевич, глянув на часы, вскочил со стула и со словами «Ой, извините, спешу в райисполком! Уже опаздываю. Меня там ждет председатель» как ошпаренный выскочил из кабинета.

Ничего себе фокус! Сижу в директорском кабинет один пять минут, десять: а вдруг вернется Бышенков, извинится и скажет, что что-то перепутал (время, например, или день), давайте продолжим разговор.

Что ж, всякое бывает. Но по опыту работы знаю: если начальник куда-то спешит и продолжить беседу не может – извинится и обязательно вместо себя предложит компетентного собеседника, а потом поинтересуется, на все ли вопросы журналист получил ответы. Но чтобы меня одного оставить в кабинете и, прямо скажем, убежать… Такого еще не случалось.

Шофер редакционной машины, который ожидал меня у проходной комбината, удивился:

– Что-то вы быстро справились.

Объяснил почему.

– А вы знаете, никто из комбината никуда не уезжал. Пока я здесь стою, никаких движений через проходную или ворота не было.

Об этом мне поведала и дежурная на проходной. Подумалось: всякое бывает. А вдруг у директора есть черный выезд или выход. В любом случае, если ты, уважаемый директор, спешишь в райисполком, то и я сейчас туда подъеду. Вот и поговорим обо всем, что нам нужно, с председателем райисполкома.

Секретарь в приемной главы района сказала:

– Николая Анатольевича Астрейко в кабинете нет. После планерки он уехал по хозяйствам района.

Это же подтвердил и постовой милиционер, дежуривший на входе в райисполком. А еще он сказал, что сегодня здесь директор льнокомбината не появлялся.

Как все это понимать?

Немало был удивлен услышанному первый заместитель председателя райисполкома, начальник управления сельского хозяйства и продовольствия Владимир Сергеевич Чичкин.

– Директор льнокомбината мне доложил: весь лен убран, вся треста с полей свезена и находится в шохах под крышей. Сейчас идет ее переработка.

– А можно ли посмотреть сводки полевых работ? Интересно, как в районе шла уборка льна? В какие сроки была поднята со стлищ треста?

– Работы закончились, и все сводки мы уничтожили, они нам не нужны.

– Найдите в компьютере.

– Убрали их из компьютера.

О чем дальше можно было говорить с начальником управления? У меня, например, данные по всем культурам, площадям и урожаям по стране в целом, по областям и районам есть и за пять, и за десять, и за 25 лет. Зачем они мне? Я ведь не руководитель, казалось бы, они мне не нужны. Но, когда пишешь материал, они всегда могут пригодиться. А тут как все это понимать? Можно ли без крайне необходимых данных проанализировать ситуацию, сделать правильные выводы?

– Понял, – говорит Владимир Чичкин. – Спасибо за подсказку. Работаю начальником управления недавно, все азы в работе еще не освоил. Постараюсь исправить упущенное. Ну а что касается льна, то это для меня плохая новость. Я поверил директору комбината, он ведь сказал, что у него все хорошо, а на самом деле видите, что там творится… Завтра же выеду в Мацевичи и разберусь, в чем дело. Терпеть такое положение дел, о котором вы рассказали, никак нельзя. Вырастить урожай и сгноить его – даже не верится. Неужели директор комбината обманул?

Прокурор района Сергей Анатольевич Габрукович, внимательно выслушав меня, коротко и недвусмысленно сказал:

– Разберемся.

Верим. И ждем ответа.

Александр ХОРОБРОВЕЦ.
Воложинский район.

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

Як і людзі, яны закладнікі радыяцыі і адвольных эксперыментаў з так званым мірным атамам.

Брудны след Чарнобыля зафіксаваны ў 17 краінах свету...

– Нечакана так прыйшло да нас чарнобыльскае гора, – уключылася ў гаворку **Аляксандра Тарасенка**. – Я працавала ў магазіне. Многа ваенных заходзіла да нас. Мы не ўпускалі магчымасці распытаць іх пра Чарнобыль. Галава ішла кругам ад іх гаворак. І маёры, і палкоўнікі раілі адсюль як хутчэй з’язджаць. Яны прама казалі, што тая дэзактывацыя – гэта дурная работа, адно як насіць ваду ў вядры без дна.

Па сабе ведаю, як у той сітуацыі незаўважна адольвалі хваробы. Ні з таго ні з сяго набягае санлівасць, млоснасць, апатыя. Галава гудзе, рукі і ногі нямеюць. Ходзіш сам не свой. Пойдзеш у бальніцу – нічога не знаходзяць. Урачы гавораць: папіце тое, паспрабуйце гэтае... Глынаеш жменямі тыя лекі, а стан здароўя не паляпшаецца.

А што да Стралічава, то ніколі не забыцца на дачарнобыльскае жыццё там. Наш побыт вызначаўся трываласцю і ўстойлівасцю. Добра зараблялі, мелі жыллё. Была надзея, бачылася будучыня. Асядала ў саўгасе моладзь. Шкада, што адышло ўсё гэта ў нябыт. А ўсе мы сталі выгнаннікамі. Чарнобыльцамі і цяпер нас паўсюль называюць. Так, мусіць, і памром пад гэтым ярлыком.

Многія былі ліквідатарамі. Мелі нейкія льготы. Цяпер усіх прыраўнавалі да пацярпелых. Усё аднялі. Засталіся ў ліквідатараў толькі балючыя чарнобыльскія раны. Не так даўно ад цяжкай хваробы адышоў з жыцця наш перасяленец. Ледзь за 60 было яму...

> **Ад аўтара**. Аварыя на ЧАЭС – буйнейшая за ўсю гісторыю атамнай энергетыкі як па колькасці загінуўшых ад яе наступстваў людзей, так і па эканамічным уроне.

Толькі для ліквідацыі яе наступстваў былі мабілізаваны неверагодныя па колькасці рэсурсы і сотні тысяч чалавек. У Чарнобыль гэтыя людзі накіроўваліся так, як у гады Вялікай Айчыннай на фронт. Салдаты дзеючай арміі, рэзервісты, афіцэры розных званняў – аж да генералаў. Пераважна – людзі параўнальна маладога ўзросту, поўныя сіл, у каго наперадзе была добрая палова, а то і больш жыцця. Рызыкуючы сваім здароўем, яны ратавалі ўсіх астатніх.

Верталётчыкі (імі было зроблена 1800 “баявых” узлётаў над разбураным рэактарам пры яго ўтаймаванні), пажарныя, дазіметрысты – гэта тыя, хто прыняў на сябе асноўны цяжар першага этапу ліквідацыі ядзернай катастрофы. Многія дачасна адышлі ад нас. А колькі пакутуе ад радыяцыі, ніхто не скажа ніколі! Ніводзін урач цяпер не напіша ў медыцынскай картцы такога пацыента, што яго хвароба ад чарнобыльскіх наступстваў. На дзяржаўным узроўні Чарнобылю на Беларусі загадана ледзь не сысці ў нябыт. І гэтая хлусня хутка прыжываецца.

Што тут скажаш – такая суровая наша рэальнасць.

– Мне згадваецца расповед былога падводніка, – уступіў у нашу размову **Мікалай Курленка**, таксама чарнобыльскі перасяленец, цяпер жыве ў Вілейскім раёне. – Служыў ён на атамнай лодцы. На ёй адбылася аварыя, пасля якой на бераг спісалі ўсю каманду. Ад радыяцыі ўсе маракі цяжка хварэлі і хутка памерлі. Рэактар на падлодцы ў параўнанні з чарнобыльскім – капля ў моры. Куды вядзе чарнобыльская аварыя і што за ёй ідзе – аднаму Богу вядома...

> **Ад аўтара.** У выніку аварыі на ЧАЭС з рэактара, які ўтрымліваў больш за 190 тон ядзернага паліва, у навакольнае асяроддзе было выкінута каля 50 тон. Актыўнасць гэтага паліва дасягала 15–20 тыс. рэнтгенаў у гадзіну. Гэта такія небяспечныя радыенукліды, як цэзій, ёд, барый, стронцый, плутоній і іншыя. Радыенукліднаму забруджванню падверглася значная частка Беларусі. Узроўні забруджвання радыеактыўным ёдам у многіх раёнах былі настолькі высокія, што пачатковы перыяд апраменьвання вельмі вялікай колькасці людзей класіфікаваўся спецыялістамі як перыяд “ёднага ўдару”.

У народзе гавораць: калі ёсць бяда, трэба, каб была і надзея. У дачыненні да наступстваў Чарнобыля гэта надзея вельмі і вельмі далёка. Бо перыяды паўраспаду некаторых выкідаў рэактара – тысячы гадоў. Столькі людзі не жывуць.

Акадэмік Лягасаў, які працаваў на ўтаймаванні разбуранага рэактара ў складзе ўрадавай камісіі, у сваім перадсмяротным артыкуле назваў аварыю падзеяй планетарнага маштабу, якая ўвойдзе ў гісторыю чалавецтва як вывяржэнне вядомых вулканаў, гібель Пампеі або што-небудзь блізкае да гэтага… Аварыя будзе мець вельмі доўгачасовыя вынікі. “Пасля таго як пабываў на ЧАЭС, – пісаў акадэмік, – я зрабіў адназначную выснову, што чарнобыльская аварыя – гэта апафеоз, вяршыня ўсяго таго няправільнага вядзення гаспадаркі, якое ажыццяўлялася ў нашай краіне на працягу многіх дзясяткаў гадоў… Праграма правядзення эксперыментаў складалася надзвычай нядбайна і неакуратна… Ніякай увагі да стану прыбораў, абсталявання… Адзін дырэктар станцыі адкрыта гаварыў: “А чаго вы хвалюецеся? Ды атамны рэактар – гэта самавар, гэта значна прасцей, чым цеплавая станцыя, у нас вопытны персанал, і ніколі нічога не здараецца…”

Дарэчы, на Чарнобыльскай АЭС у дааварыйны перыяд былі зафіксаваны 104 аварыйныя сітуацыі, з якіх звыш 30 – па віне абслугоўваючага персаналу. Тут вялося будаўніцтва 5-га і 6-га энергаблокаў.

(Лягасаў адпрацаваў на ЧАЭС 4 месяцы замест 3 тыдняў, устаноўленых для непасрэдных удзельнікаў ліквідацыі наступстваў аварыі. Гэта ён вынайшаў састаў матэрыялаў, якія былі выкарыстаны для ўтаймавання разбуранага рэактара. Скончыў жыццё самагубствам у красавіку 1988 года.)

* * *

…У тую сустрэчу з перасяленцамі столькі было пераговорана на балючую для іх чарнобыльскую тэму.

– Толькі ў вайну, мабыць, так прагна сачылі за паведамленнямі з фронту, як мы ў тыя дні за паведамленнямі з Чарнобыля, – выказаў сваю думку былы стралічаўскі механізатар **Леанід Тарасенка**. – Вельмі доўга з намі абыходзіліся… маўчаннем. Толькі сціплыя радкі ў газетах. Кшталту таго, што сітуацыя стабілізуецца. Згадваю інструкцыі па паводзінах людзей, якія пражываюць ля зоны. Дзіву даваліся мы ад такіх рэкамендацый. Чакалі паведамленняў і баяліся. Жылі толькі чуткамі. Уладзе больш не было веры. Яна для нас стала як чужая…

> **Ад аўтара.** Гартаю газеты таго часу. З інфармацыі Беларускага тэлеграфнага агенцтва: “Радыяцыйная абстаноўка на тэрыторыі Украіны і Беларусі стабілізуецца… У Хойніцкім і Брагінскім раёнах, вёсках і пасёлках людзі працягваюць працаваць на сваіх рабочых месцах, жывуць звычайнымі клопатамі…”

Пра небяспечную радыяцыйную абстаноўку, меры перасцярогі для насельніцтва – ні гуку.

Усесаюзная партыйная газета “Правда” публікуе інтэрв’ю са старшынёй Савета Міністраў БССР А.Пятровым. Вуснамі гэтага дзяржаўнага дзеяча сцвярджаецца, што на змену перыяду эмоцый прыйшоў час тэхнічна складанай, доўгатэрміновай, мэтанакіраванай і комплекснай работы. Галоўная мэта – не дапусціць адмоўнага ўплыву радыяцыі на здароўе людзей…

Намеры, прама скажам, што трэба. Шкада, у многім яны так і засталіся ў газетных радках. Відаць, і па той прычыне, што тагачаснае кіраўніцтва рэспублікі запэўніла маскоўскае ў тым, што Беларусь сама справіцца з наступствамі аварыі на ЧАЭС. Маўляў, Саюз і так патраціў многа сродкаў на ўтаймаванне разбуранага рэактара.

Недзе праз месяц пасля аварыі на ЧАЭС газеце “Советская Белоруссия” даў інтэрв’ю тагачасны міністр аховы здароўя БССР Мікалай Саўчанка. Яно апублікавана пад загалоўкам “Паводле чутак і аўтарытэтна”. Вось што сцвярджаў галоўны вартавы здароўя: *“...Цяпер абстаноўка ў рэспубліцы нармальная, ва ўсіх раёнах Гомельскай вобласці вядуцца сельгасработы. Сёння ўжо можна гаварыць аб бясшкодным узроўні радыяцыі на ўсёй тэрыторыі, за выключэннем зоны адсялення… У асобных выпадках не рэкамендуецца даваць малако дзецям. Гэта не сведчыць, вядома ж, аб наяўнасці ў ім шкоднай колькасці радыеактыўных рэчываў…”*

“Сельская газета” 25 мая 1986 года надрукавала артыкул за подпісам начальніка галоўнага санітарна-эпідэміялагічнага ўпраўлення Міністэрства аховы здароўя Бур’яка. Ён названы “Здароўю пагрозы няма”. Вось што пісаў Бур’як: *“Прыкметнае павышэнне радыяцыйнага фону адзначалася ў Брагінскім, Хойніцкім і Нараўлянскім раёнах. Але сёння ў нас няма падставы лічыць, што ён уяўляе небяспеку для здароўя насельніцтва…*

…Калі сыходзіць з таго, што аварыя адбылася параўнальна даўно, я мяркую, што праз 2–3 тыдні можна будзе ўжываць зеляніну…

…Адносна будучага ўраджаю сельгаскультур магу сказаць, што ён будзе абсалютна бяспечным…

…Радыяцыйная абстаноўка з кожным днём паляпшаецца, і ў хуткім часе хвалюючыя жыхароў рэспублікі праблемы будуць зняты з парадку дня…”

Вось так дурманілі людзей тыя, хто павінен быў гаварыць праўду, няхай яна і горкая. Яны заводзілі ў зман просты люд, замест таго каб папярэдзіць аб небяспецы, хоць чым дапамагчы суайчыннікам, якія трапілі ў бяду.

Вядома ж, душы пацярпелых не прымалі такой хлусні чыноўнікаў. Марна тыя разлічвалі, што падобнымі публікацыямі ім удасца супакоіць чарнобыльскіх закладнікаў, адцягнуць іх ад сумных думак пра свой горкі лёс.

Мне, дарэчы, давялося сустракацца з Саўчанкам у дні адсялення людзей з 30-кіламетровай зоны ў Хойніцкім раёне. Заехаў ён да нас з першым сакратаром райкама партыі. На здзіўленне, міністр аховы здароўя толькі і спытаўся ў мясцовых людзей тады: колькі жывёлы вывезлі з фермы і колькі засталося? І гэта ў той час, калі чарнобыльская бяда насядала на ўсё жывое. Яе гарачае дыханне сыходзіла ад разбуранага рэактара, над якім віселі верталёты. Падумалася: як мог міністр, які наведваў у той час зону, праз нейкі месяц пасля аварыі гаварыць пра бясшкодны ўзровень радыяцыі на ўсёй тэрыторыі рэспублікі?..

“Засакрэчанасць маштабаў і вынікаў чарнобыльскай катастрофы – злачынства супраць свайго народа”, – такую выснову зрабіў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР А.Сцепаненка.

Але, як гаворыцца, былога не вернеш, напісанага не перапішаш начыста. Нельга аддаваць забыццю нічога з пражытага. Тым больш што ніхто з нас не застрахаваны ў далейшым ні ад бяды, ні ад гора. І таму падобнага роду занатоўкі могуць аказацца прыдатнымі – гэта напамінак і ўрок, як трэба і як нельга будаваць адносіны паміж тымі, хто аказаўся ў небяспецы і каго яна абмінула.

КАЛОНКА
АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Лепш – на карачках

Нягеглы вельмі, не сакрэт,
Стан эканомікі краіны.
І навукоўцаў нашых цвет
Падказку ўраду даць павінны,
Як эканоміку з калень
Падняць, надаць
ёй імпульс новы.
Сабраліся ў належны дзень
Эканамісты для размовы.
І шмат цікавых прапаноў
На той нарадзе прагучала.
Ды слова ўзяў адзін з чыноў:
– Са спрэчак
вашых толку мала.
Хто вам сказаў,
што справы дрэнь?
Як эканоміка на ногі
У нас падымецца з калень,
Дык больш павіўцца трывогі.
Пакуль не дасягнулі дна,
Не варта нам пароць гарачкі:
Нашмат устойлівей яна
Працуе, стаўшы на карачкі…

Красамоўны надпіс

У паліклініцы –
Надпіс суровы:
"Грошай няма,
Дык і будзьце здаровы!"

Сярэдні клас

– А хто сярэдні клас,
скажы, у нас?
Я часта думаю пра гэта…
– У Беларусі той сярэдні клас,
Хто ў краму ходзіць
без пакета.

Пабіты, таму вінаваты

У Мінску адвакат "круты"
Пачуў ад збітага мужчыны:
– Мяне змяцелілі "мянты"…
– Было за што?
– Без дай прычыны.
Разбілі нос, зламалі косць,
І ў скіўцу чатыры ўдары…
Таму да вас пытанне ёсць:
Ці можна мне
пазбегнуць кары?

Асенняя рапсодыя

Асенні час прайшоў як бач…
Сіл накапіўшы да халеры,
Да паліклінік родных
З дач
Вяртаюцца пенсіянеры…

А зарплата – ад дзяржавы

Казалі ўсе пра педагога:
– Твая прафесія – ад Бога!
А ён даваў адказ цікавы:
– На жаль, зарплата –
ад дзяржавы…

Не жывуць, а помсцяць

Пад старасць
Не жыццё, а каламуць,
Бо лепшыя гады
Даўно ўжо ззаду.
Пасля шасцідзесяці
Людзі не жывуць,
А помсцяць,
Як здаецца мне,
Ураду…

Эх, дарогі!

Нават сам чыноўнік строгі
Пасмяецца
У рукаў:
– Ну такія ў нас дарогі!
Сеў за руль і паскакаў…

Не кучка, а ямка

Стрэў аднакашніка на вуліцы.
Хоць мы і не сябры нібыта,
Яму пашвэркаць
дужа муліцца.
І быў я, як цвіком, прыбіты
Такімі словамі ягонымі:
– Не бачыліся так даўно мы!
Нябось, варочаеш мільёнамі
І збудаваў сабе харомы?
– З маімі сціплымі палучкамі
Ніколі не збудуеш замка.
І калі мераць грошы кучкамі,
Дык у мяне, напэўна, ямка…

ВОСТРАЯ ПРОБЛЕМА!

Кому нужна слепнущая нация?

Вопрос риторический, на него оппозиционная к власти часть населения может ответить, что слепой нацией легче манипулировать, и будет права. Но в этом ли кроется острейшая проблема? Речь идет о судьбах сотен тысяч людей, большинство из них относится к старшему поколению. Они родились до или сразу после войны, и им теперь от 65 до 85 лет. В силу разных причин, связанных, конечно, с тяжелой жизнью, очень многие старики стали быстро слепнуть.

Потеря зрения для человека – это большая жизненная трагедия: ты читал, писал, смотрел телевизор и вдруг лишаешься этого, теряется интерес к жизни; бабушки и дедушки, которые воспитывали своих детей и внуков, вдруг становятся беспомощными, как маленькие дети; потеря очков или любого нужного предмета злит человека, теряется уверенность в себе, поднимается артериальное давление, нарастают конфликтные ситуации в семье.

Проблема заслуживает государственного внимания. Кто, как и когда поможет несчастным слепнущим людям? Сегодня попасть к офтальмологу не так-то просто: талон можно заказать не менее чем за две недели, но, даже если ты получишь его, это вовсе не означает, что попадешь на прием в нужное время, так как без очереди идут малые дети, ветераны, инвалиды, платники. Настраивайся на то, что, возможно, придется провести в поликлинике целый день. Как я заметил, самые большие очереди не к терапевтам, кардиологам, невропатологам, а к офтальмологам.

Пишу я эти строки, зная проблему не понаслышке, сам отношусь к той категории людей, у которых беда со зрением. В 2005 году в Боровлянской клинике мне диагностировали глаукому обоих глаз. Через пару лет перевели на обслуживание в поликлинику №1 Минского района, что находится в столице по улице Осипенко. Операции по замене хрусталика сделали в 10-й республиканской клинике.

Побывав, как говорится, во всех переплетах, могу с уверенностью констатировать, что в Беларуси медики научились хорошо делать операции на глазах, но что касается реабилитационного периода, то здесь есть масса вопросов. Вся нагрузка ложится на малооснащенные контрольным оборудованием поликлиники, и особенно страдают от этого пожилые люди, у которых начинаются различные патологические процессы. Лечение затягивается на годы, а применение импортных глазных капель и гелей, которые надо закапывать в глаза по 3–5 раз в день, наносит ущерб бюджету семьи в сумме до 200 рублей в месяц.

Мне в жизни повезло, и то, что я до сих пор не потерял полностью зрение, – это заслуга офтальмолога Валентины Павловны Гусевой и ее медсестры Марии Казимировны Морозовой. Они лечебные специалисты от Бога, а их милосердие и доброта к пожилым людям создают особую веру в лучшее. Валентина Павловна мониторит все проводимые операции и в критических ситуациях не ленится связать своего пациента с глазными хирургами и попросить конкретной помощи.

Пользуясь случаем, хочу предложить Министерству здравоохранения присвоить звание «Лучший офтальмолог страны» В.П.Гусевой, а ее медсестру поощрить званием «Лучший медицинский работник». Думаю, что тысячи пациентов, проходящих лечение в этой поликлинике, поддержат меня.

На мой взгляд, для облегчения страдания людей необходимо экстренно дооснастить поликлиники и амбулатории необходимым оборудованием, то есть сделать упор не на клиническое лечение (самое дорогое), а на амбулаторное. Это позволит нашим бабушкам и дедушкам по месту проживания оперативно получать консультации и необходимую процедурную помощь.

Многие наши офтальмологи проходили стажировки за рубежом и знают, как решаются эти вопросы на Западе, где люди до 90 лет не имеют проблем со зрением, так как с детского возраста принимают эффективные глазные препараты.

На данный момент сложилась парадоксальная ситуация. Кафедра глазных болезней Минского медуниверситета, возглавляемая высококлассным специалистом и действующим хирургом, выполняющим самые сложные глазные операции, профессором Людмилой Николаевной Марченко, готовит прекрасных молодых специалистов, умеющих работать на современном оптическом оборудовании. Но эффективность их работы уменьшается в разы, когда они приезжают на работу в поликлиники и амбулатории малых городов и поселков, в которых этого оборудования нет. Из-за этого родственникам приходится возить старых людей за сотни километров для проведения диагностики, хотя это успешно могли бы сделать по месту жительства специалисты, подготовленные в Белорусском государственном медуниверситете.

Другими словами, наше здравоохранение внешне в основном выглядит прилично (отремонтированные палаты, достойная экипировка у медперсонала, чистота и порядок), а вот во внутреннем антураже (наличие современного оборудования, упрощение системы обслуживания пациентов) сделан только маленький шажочек.

Минздрав с привлечением специалистов должен разработать Государственную программу оздоровления тех, у кого проблема со зрением, а правительство ее утвердить, предусмотрев финансирование.

Предполагаю, что кое-кто из чиновников скажет: мол, у государства нет денег. Их может не быть на различные парады, проведение увеселительных мероприятий, но на лечение тех, у кого беда со зрением, средств должно хватать.

Удивляет и другое. Страна, имеющая огромнейшую Академию наук (которая, впрочем, занимается запуском космических спутников, изучением Антарктиды), Парк высоких технологий, мощные предприятия (оптико-механическое объединение имени Вавилова и «Интеграл», за 23 года не смогла провести импортозамещение столь необходимого здравоохранению оптического оборудования, за валюту закупаемого за рубежом.

Депутатам парламента при рассмотрении бюджета на 1918 год необходимо проявить твердость характера, снизив аппетиты Администрации президента, силовых структур, спорта, утвердить серьезную программу оздоровления нации.

Нам наконец-то надо понять, что здоровье нации – это самый ценный капитал страны. Давайте посмотрим на поднятую проблему чистым и незамутненным взглядом.

Геннадий ЗИНОВЧИК,
житель деревни Семково Минского района.

ЁСЦЬ ІДЭЯ!

9 лістапада зрабіць Днём медыцынскага работніка

У ланцугу творчых юбілейных імпрэз выдатнае мерапрыемства ў мастацкай галерэі арганізаваў вядомы графік і грамадскі дзеяч Мікола Купава, адзін з самых апантаных удзельнікаў святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання.

Ён выступіў з ідэяй ушанаваць дзень **9 лістапада**, у які ў 1512 годзе Францыск Скарына абараніў у Падуі годнасць доктара лекарскіх навук, і зрабіць гэты дзень нацыянальным Днём медыцынскага работніка. Верагодна, такая ідэя заслугоўвае права на абмеркаванне ў асяроддзі саміх медыкаў, тым больш што ў іх шэрагах становіцца ўсё больш прыхільнікаў беларушчыны. Магчыма, што з часам адзначэнне гэтага дня стане традыцыйным, як ужо ўвайшло ў традыцыю ў дэмакратычным асяроддзі адзначаць 8 верасня Дзень беларускай вайсковай славы.

З гэтай нагоды 11 лістапада ў мінскім Палацы мастацтва адбылася сустрэча навукоўцаў у галіне медыцыны, пісьменнікаў, паэтаў, мастакоў і мастацтвазнаўцаў, усіх, хто звязаў сваю дзейнасць з тэмай Ф.Скарыны.

На імпрэзе з лекцыяй пра эпоху Францыска Скарыны выступіла доктар тэалогіі Ірына Дубянецкая. Да гасцей прамовіў паэт Алесь Разанаў, аўтар кнігі «Маем найбольшае самі». На імпрэзе з дакладам *"Лекар Францыск Скарына і яго час"* выступіў доктар мінскага кансультацыйна-дыягнастычнага цэнтра Віталь Равінскі. Спадар Мікола Купава распавёў пра партрэт Скарыны ў кнігах Біблії 1517, 1518 гадоў. Выдатную атмасферу эпохі Рэфармацыі стварыў выкананнем старадаўняй музыкі гурт блокфлейтаў "Brevis" пад кіраўніцтвам Паўла Сурагіна.

Эла ДЗВІНСКАЯ.

КРЫК ДУШЫ

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ

Як такое вытрываць?..

Цяпер, калі ты не са мной,
не на плячы маім, не побач,
з турмой я засынаю ўпоўнач
і прачынаюся з турмой.

Гэта пачатак паэмы «Турма», якую я напісаў у снежні 2010 года ў «амерыканцы», унутранай турме КДБ.

Паэмы гэтай не было б, калі б я не меў магчымасці яе запісаць. Папросту – калі б не было ў мяне алоўка і паперы. Але яны ў мяне былі – і карыстацца імі ніхто не забараняў. Таму паэма ёсць – і час, які прасядзеў я ў «амерыканцы», не выкінуты з жыцця.

А вось пачатак паэмы, якой ніколі ўжо не будзе:

Каханая! Прашу цябе, малю,
Усім, што меў і маю, заклінаю,
Любі мяне, як я цябе люблю,
Кахай мяне, як я цябе кахаю,
Любі, як любіць, як кахае Бог,
Што даў каханне, каб у ім загінуць
І праз яго ўваскрэснуць, каб пакінуць
Цябе ў жыцці і смерці я не мог!

Я пачаў гэтую паэму за дзень да арышту ў верасні. Запісаўшы пачатак, на некалькі хвілін выйшаў з дому. У двары мяне арыштавалі.

У ізалятары на Акрэсціна я спачатку патрабаваў (бо ёсць зацверджаныя Міністэрствам унутраных спраў "Правила внутреннего распорядка мест отбывания административного ареста", у якіх чорным па белым запісана, што я маю права мець пры сабе аловак і паперу), потым прасіў, а ўрэшце заклінаў даць мне магчымасць пісаць! Без толку. У адказ чуў толькі здзеклівае: «А вдруг вы себе глаз карандашом выколете…»

Вось як такое вытрываць? Стаіш перад гэтай зграяй, у табе ўзнікаюць і знікаюць, забываюцца, прападаюць радкі паэмы, праз што нервы твае – на разрыў, а тут яшчэ гіпертанія… І б'е кроў у галаву. Крыз. А яны яшчэ і лекаў не даюць, бо «няма доктара».

Гэты здзек – горш за фізічныя катаванні. І прыдуманы ён не турэмшчыкамі, якім напляваць, ці я пішу, ці не пішу. Прыдуманы ён тымі, хто турэмшчыкамі камандуе.

Казкі «Святая крыніца» таксама магло не быць. Я прыдумаў яе ў турме ў апошні дзень арышту. Запісаць не далі, але сюжэт у памяці ўтрымаўся – і я запісаў яго ў турэцкім Махмутлары, дзе прапанавала мне з жонкай адпачыць у яе доме наша сяброўка. Вось ёй і дзякуй за гэтую казку.

СВЯТАЯ КРЫНІЦА

(Сучасная беларуская казка)

Жыла-была на белым свеце Беларуская Мова. Стройная, гнуткая, звонкагалосая, такая прыгожая, што ўсе толькі дзіву даваліся: "Адкуль Ты такая?" І ўсім Яна адно адказвала: "Ад Бога".

Палюбілі Яе людзі, што жылі на Нёмане, на Прыпяці, на Дняпры, якія называліся хто крывічамі, хто дайновічамі, хто яцвягамі, і сталі размаўляць, як Яна. Спявацы пачалі, як Яна, найпявучыя ў свеце песні, расказваць найчароўныя казкі. І тады ўзраўнавалі суседзі. "Jestem lepszy od ciebie!" – чуўся з захаду Język Polski. "Я лучше тебя!" – чуўся з усходу Русский Язык. "Добра, добра, – гледзячы, як у люстэрка, то ў Нарач, то ў Асвею, то ў Свіцязь, усміхалася Беларуская Мова. – Вы лепшыя з крайкоў, а я лепшая ў сярэдзіне".

Суседзям бы ў адказ усміхнуцца, але яны не ўсміхнуліся. "Кпіны над намі ўздумала строіць! – усхадзіліся Język Polski з Русским Языком. – Дык адусюль знікнеш, аніздзе цябе не стане!.."

Не пустой была пагроза. Навалу за навалай насылалі суседзі на Беларускую Мову з захаду і ўсходу. Але колькі стагоддзяў ні нападалі, колькі ні забіралі ў Беларускай Мовы зямлі, гарадоў і вёсак, Яна не знікала. Схадзіла ад навалы за палескую дрыгву, хавалася ў Налібоцкай пушчы, жыла ў лясніцоўках, начавала ў стагах, але адусюль чуўся Яе голас, Яе чароўныя песні. І з Яе голасам на вуснах, з Яе песнямі ў сэрцах людзі, якія жылі на Нёмане, на Прыпяці, на Дняпры, бацькі і дзеці іх змагаліся і перамагалі.

Калі скончаліся нашэсці, Яна выходзіла з пушчаў, вярталася з балотаў. Сядала на беразе ці Нарачы, ці Асвеі, ці Свіцязі, глядзелася, як у люстэрка, у воды возера, слухала сама сябе ў галасах людзей, якім была Богам дадзеная, і ўсміхалася.

Так міналі стагоддзі. Людзі, якія жылі на Нёмане, на Прыпяці, на Дняпры, займелі на сваёй зямлі сваю, беларускую, дзяржаву. Але здрадзілі яны Мове сваёй, іншую назвалі лепшай. І аднойчы ўбачыў Бог, як сядзіць Яна на беразе Свіцязі ў белай сукні, вышытай чырвонымі кветкамі, ды плача. Гэтак слёзы ліе, што вада ў возеры вышэй за берагі падымаецца. "Што з табой, дзіцятка маё? – спытаў Бог. – Мінавалі ўсе навалы, названа беларускай Твая зямля, на якой людзі, крывічы, дайновічы, яцвягі, што жылі на Нёмане, на Прыпяці, на Дняпры, назваліся беларусамі і займелі сваю дзяржаву, а Ты плачаш. Хіба не гэтага Ты хацела, не пра тое расказвала свае найчароўныя казкі і спявала свае найпявучыя песні?"

"Так, Божа! Гэтага я хацела, пра тое расказвала найчароўныя казкі і спявала найпявучыя песні. Але хіба магла я ўявіць, што, калі мінуюць нашэсці, сыдуць навалы, калі беларускай назавецца мая зямля і ўсе людзі, што жывуць на Нёмане, на Прыпяці, на Дняпры, назавуцца беларусамі, яны прыйдуць і скажуць: "Мы цябе не ведаем". Ці ж магла я падумаць, што скажуць гэтак не чужынцы, якія заганялі мяне ў лясы і балоты, а свае".

Паслухаў Яе і зажурыўся Божа. "Дзіва, – сказаў Ён, – займець сваю мову. Але яшчэ большае дзіва – адрачыся ад яе. Што ж мне зрабіць з тымі, хто выракся? Насладь на іх хваробы? Пракляці па саракавое калена? Спаліць агнём, громам пабіць? Што скажаш, тое зраблю…" – супакойваў Яе, каб не плакала, Божа, а Яна выцерла слёзы: "Не карай іх, Госпадзі. Яны не ведаюць, што робяць. Потым ім сорамна будзе. А пакуль я ім не патрэбная, ці забяры мяне на неба, ці перайвары ў крыніцу. Каб маглі яны напіцца, калі захочуць".

Сказала Яна так – і выступілі слёзы на вачах Бога самога. "Святая мая, – прылашчыў Ён дачку сваю. – Усё можа Бог, але не можа не пакараць тых, хто самім сабе здрадзіў. А табе не дам я памерці. Калі такіх прыгажунь на неба забіраць, хто ж на зямлі застанецца? Будзь крыніцай, калі быць ёй хочаш". І ператварыў Яе ў крыніцу, у якую ўпала Ягоная сляза, – і стала вада ў крыніцы той жывой вадой. Святой.

А на зямлю, што назвалася Беларуссю, але жыла з мовай чужой, наслаў Гасподзь спякоту. Сухмень. Там, дзе сінеў лён, красавалі сады і каласіла жыта, паслалася пустэча. Спёка такая стаяла, што пыльнымі шляхамі сталі Нёман, Прыпяць і Дняпро, перасохлі Нарач, Асвея, Свіцязь – і толькі адна Крыніца бруіла чыстай, празрыстай вадой. І калі б не Яна, дык звяліся б са свету беларусы, і ніхто б пра іх не ўспомніў, як пра пыл на берагах высахлых рэк і азёр.

Песні, казкі, легенды пра цудадзейную Крыніцу па ўсім беларускім краі разляцеліся – і рушылі да Яе, каб выжыць, беларусы. Прыпадалі да жывой вады, пілі Яе, цалавалі і шапталі, цалуючы: "Святая наша… Ты зратавала нас – і мы не дадзім Табе памерці…"

І вось дзіва: чым болей чэрпалі з глыбінь Яе, чым болей беларускага люду натальлася Яе жывой вадой, тым глыбейшай, паўнейшай ставала крыніца. Нарэшце Яна выйшла з берагоў і напоўніла Нёман, Прыпяць і Дняпро, Нарач, Асвею і Свіцязь, усе рэкі і азёры, на берагах якіх зноў засінеў лён, закрасавалі сады, закаласіла жыта – загучала Богам дадзеная Мова. І пачуўшы Яе, Бог усміхнуўся з нябёсаў: "Жыве Беларусь…"

27.09.2017, Махмутлар, Турцыя.

УСМЕШКА МАСТАКА

15 лістапада Савет міністраў прыняў пастанову №850, згодна з якой Міністэрства па падатках і зборах Беларусі атрымлівае права прыпыняць аперацыі грамадзян па іх электронных кашальках у банках, а таксама ў нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых установах і арганізацыях.

Калаж Ірыны ПУСТАВАЛАВАЙ.

ПАМЯЦЬ

Петэр ДЭТМАР,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Германіі ў Беларусі:

«Мір бясцэнны і патрабуе пастаяннай падтрымкі…»

19 лістапада Германія адзначыла Дзень народнага смутку.

Гэтая дата бярэ пачатак у 1919 годзе, калі Народны саюз Германіі па доглядзе за вайсковымі пахаваннямі прапанаваў адзначаць дзень памяці тых, хто загінуў у Першай сусветнай вайне. Упершыню Дзень народнага смутку быў адзначаны ў Рэйхстагу ў 1922 годзе, а праз чатыры гады яго сталі адзначаць па ўсёй краіне ў другую нядзелю Вялікага посту.

У сярэдзіне 30-х гадоў мінулага стагоддзя гэты дзень быў перайменаваны ў Дзень памяці герояў і адзначаўся 16 сакавіка. Апошні раз яго адзначылі ў 1945-м.

З 1948 года ў Заходняй Германіі зноў сталі адзначаць Дзень народнага смутку па ахвярах як Першай, так і Другой сусветных войн. З 1952-га гэты дзень адзначаецца, як і сёння, у перадапошнюю нядзелю, якая папярэднічае дню Адвенту – перадкаляднага перыяду, у які, згодна са звычаямі Каталіцкай і некаторых пратэстанцкіх цэркваў, самы час падумаць пра вечнасць.

У нашы дні Дзень народнага смутку прысвечаны не толькі ахвярам войн, але і ахвярам дзяржаўнага гвалту.

Паводле традыцыі ў гэты дзень прэзідэнт Германіі выступае з прамовай у прысутнасці членаў нямецкага ўрада і замежных дыпламатаў. Ва ўсіх населеных пунктах Германіі, а таксама за яе межамі ўрачыста ўскладаюць вянкі да мемарыялаў.

Беларуская зямля ў літаральным сэнсе ўсеяна парэшткамі бязвінна закатаваных ахвяр камуністычнага тэрору 1930-х і парэшткамі салдат і ваеннапалонных, якія не вярнуліся ў родныя хаты пасля Другой сусветнай вайны.

Людскія гора, боль і пакуты не маюць нацыянальнасці. І для таго, каб чужыя пакуты не былі марнымі, нам, жывым, трэба помніць і ўшаноўваць памяць тых, хто загінуў. Каб у будучыні ніколі не паўтарыліся тыя памылкі, якія прывялі да ахвяр…

Кожны год у лістападаўскую нядзелю на могілкі ў Тарасава, што пад Мінскам, прыязджаюць супрацоўнікі Амбасады Германіі ў Беларусі, а таксама прадстаўнікі іншых амбасад, акрэдытаваных у нашай краіне. Менавіта тут у адной брацкай магіле пахаваны больш за 1100 ваеннапалонных, якія памерлі ў лагеры №168, што дзейнічаў у гады Другой сусветнай вайны ў Масюкоўшчыне.

Сёлета аддаць даніну памяці ахвярам разам з амбасадарам Германіі ў Беларусі Петэрам Дэтмарам сюды прыехалі прадстаўнікі амбасад Сербіі, Венгрыі, Расіі, Украіны, і іншых краін, а таксама кіраўніца прадстаўніцтва Еўрапейскага Саюза ў Беларусі Андрэа Віктарын.

Нягледзячы на халоднае, амаль зімовае надвор'е, на снег, які ішоў над могілкамі, паважаныя дыпламаты няспешнай хадой падышлі да магілы з трыма крыжамі. Некалькі хвілін яны стаялі моўчкі – тут, на могілках, гаворыць памяць, тут маўчыць вечнасць.

Пасля ўскладання вянкоў і кветак як даніны павагі да загінуўшых слова ўзяў амбасадар Германіі ў Беларусі Петэр Дэтмар. Сваю прамову дыпламат пачаў са слоў удзячнасці ўсім тым, хто прыйшоў адзначыць Дзень народнага смутку, а таксама сказаў:

– Мы шануем памяць мільёнаў нявінных мужчын, жанчын і дзяцей, якія сталі ахвярамі гвалту і вайны. Мы шануем памяць ахвяр выгнання і палону, не блытаючы пры гэтым прычыну і следства. Мы шануем памяць тых, хто загінуў, аказваючы супраціў тыраніі і тых, хто загінуў, не здрадзіўшы сваім перакананням, сваёй веры. Мы шануем памяць тых, каго пераследавалі і знішчалі з-за прыналежнасці да іншага народа, іншай расы, да меншасці, ці з-за таго, што ў сувязі з хваробай ці інваліднасцю іх жыццё не лічылася каштоўным.

Здаецца, сёння ўся цывілізаваная Еўропа, увесь цывілізаваны свет – палітыкі і звычайныя грамадзяне разумеюць: мір у сённяшніх рэаліях рэч хісткая, за яго трэба змагацца нават там, дзе ўсё на першы погляд спакойна, нават там, дзе няма вайны, стралянiны і штодзённых смерцяў.

– Наша памяць сёння заклікае нас усіх зрабіць урокі з даўняй і найноўшай гісторыі, умацоўваць здольнасць да прымірэння і інструменты для падтрымання справядлівага свету, павагі да правоў чалавека, справядлівага размеркавання дабрабыту, – працягнуў прамову Петэр Дэтмар. – Дзень народнага смутку ўжо не толькі дзень, у які людзі з сумам азіраюцца на мінулае. Гэта дзень, які павінен нам нагадаць пра тое, што мір ва ўсім свеце – не сам сабой зразумелы факт. І што праца дзеля міру ні ў якім разе не з'яўляецца выключна задачай адказных палітыкаў усіх дзяржаў.

Ваенныя могілкі – гэта перасцярога. Ім наканавана падтрымліваць памяць пра тое, што мір бясцэнны і патрабуе пастаяннай падтрымкі. У гэтым сэнсе Дзень народнага смутку ні ў якім разе не зводзіцца да пастулова мярцвеючага рэтраспектыўнага рытуалу. Як гісторыя, так, на жаль, і вялікі балючы вопыт сучаснасці паказваюць, як складана дасягнуць міру і павагі да правоў чалавека там, дзе вайна і зняважа гэтых правоў дамінуюць у жыцці людзей. Таму наша сённяшняя жалоба па мёртвых ізноў і зноў заклікае нас зрабіць урокі з мінулага на будучыню і дзейнічаць у адпаведнасці з імі. Мёртвыя, памяць якіх мы шануем, накладаюць на нас абавязак і місію па захаванні міру. Нам патрэбна гэтая перасцярога, каб задумацца і пастаянна пытацца ў сябе: што мы можам зрабіць сёння для міру, свабоды, чалавечнасці?

Скончыўся Дзень народнага смутку сумесным чытаннем малітвы "Ойча наш". Могілкі – дарэчнае месца для звароту да Бога, можа быць, ён пачуе…

Віталь ГАРБУЗАЎ.

Фота аўтара і Амбасады Германіі.

Публікацыя падрыхтавана пры падтрымцы Амбасады Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь.

ТАМ, В АФРИКЕ…

Что происходит в Зимбабве?

События последних дней в Зимбабве получили живой отклик в мировых СМИ. Sharij.net предлагает разобраться в тонкостях зимбабвийской политики и понять, что происходит в этом африканском государстве, известном своей бедностью, гиперинфляцией и бессменным лидером – **Робертом Мугабе.**

Бедная экономика

Сегодня Зимбабве находится в списках наиболее бедных стран мира, что подтверждается статистикой Всемирного банка. ВВП с 1960-го по 1982 г. вырос с 1 млрд до 8,5 млрд долл. (по текущим ценам), причем основной рост пришелся на 1978–1982 гг. (с 4,35 млрд до 8,5 млрд). Далее график волнообразен – обвалы сменялись подъемами до 1997 года, затем было непрерывное падение до 2008 г. и рекордный для страны подъем с 2009 года.

По итогам 2017 года номинальный ВВП ожидается на уровне 17,01 млрд долл., на душу населения – 1149 долларов. МВФ полагает, что к концу 2022 года ВВП Зимбабве вырастет до 22,87 млрд долл., на душу населения – до 1353 долларов.

Сейчас зимбабвийские доллары можно купить на аукционе eBay, в том числе 100-триллионные купюры.

Кто такой Мугабе?

93-летний Роберт Мугабе фактически руководит Зимбабве с 1980 г., с момента обретения страной независимости. Он же до недавнего времени являлся главой правящей партии ЗАНУ-ПФ (Африканский Национальный Союз Зимбабве – Патриотический фронт). Его победа на выборах 1980 г. и приход на должность премьер-министра были во многом обусловлены той популярностью, которую он снискал, будучи одним из лидеров движения за независимость.

Основные обвинения в адрес Мугабе – нарушение прав человека, коррупция, непотизм, неудачная экономическая политика, злоупотребление полномочиями, чрезмерная жестокость в борьбе с оппонентами и нелояльным населением, черный расизм. Например, в 1987 году он ликвидировал пост премьер-министра и назначил себя президентом. Четыре года спустя Мугабе дал вид на жительство в Зимбабве президенту Эфиопии, который был его другом и бежал из своей страны после поражения в гражданской войне.

В 2000 году в Зимбабве произошел «черный передел». Ветераны борьбы за независимость выдвинули имущественные претензии к белым фермерам и пообещали устроить бойню, если их требования не выполнят. В итоге фермы у белых отобрали, и им пришлось бежать из страны. «Черный передел» привел к упадку сельского хозяйства и связанных с ним отраслей промышленности, МВФ приостановил сотрудничество с Зимбабве, ЕС ввел санкции. Мугабе с самого начала поддерживал ветеранов и объявил белых фермеров «врагами государства».

С другой стороны, земельный вопрос долгое время курировался Великобританией, но в 1990-х она не стремилась вкладывать средства в его решение, и Мугабе оказался меж двух огней: денег на земельную реформу он не получал, а народ требовал изменений. В 2010 году вышло исследование, автор которого доказывал, что земельная реформа в Зимбабве, несмотря на ее жесткую критику и упадок экономики, имела и положительные стороны.

Мугабе и оппозиция

Нельзя сказать, что смещение Мугабе в ноябре 2017 года – это первое проявление недовольства в стране. О всех силах, которые в разные годы выступали против Мугабе, можно писать отдельную статью, президент подвергался критике даже со стороны своего двоюродного брата. Некоторые противники хотели отстранения Мугабе демократическим путем, но были и движения, собиравшиеся свергать его при помощи оружия.

С именем Мугабе постоянно связывают превращение Зимбабве из преуспевающей африканской в одну из беднейших стран мира. Тем не менее он стабильно выигрывал выборы и грозил расправой тем, кто собирался устраивать акции протеста.

В течение последних десяти лет одним из ключевых соперников Мугабе был Морган Цвангираи, проигравший президентские выборы 2008 и 2013 годов. В обоих случаях Цвангираи говорил о фальсификациях, но отзывал свои жалобы, считая невозможным добиться справедливости в зимбабвийском суде (или, по слухам, в результате запугивания).

Всему виной жена Мугабе?

Следующие президентские выборы в Зимбабве должны состояться летом 2018 года. Среди основных претендентов на пост значатся вице-президент Эммерсон Мнангагва и жена Мугабе Грейс.

Мнангагва является соратником Мугабе уже более 50 лет. Недавно он заявил, что в августе его отравили на политическом митинге, однако заверил в своей верности правящей партии. Мороженое, которым якобы отравили вице-президента, было произведено на фабрике, принадлежавшей Грейс Мугабе. Жена президента Зимбабве отрицала какую-либо причастность к инциденту.

Подобные заявления неслучайны. Группировки Мнангагвы и Грейс вели между собой борьбу за контроль над ЗАНУ-ПФ. Так, Грейс Мугабе говорила об угрозах, поступающих от соратников Мнангагвы, обвиняла вице-президента в подготовке государственного переворота. Сам Мугабе открыто поддержал обвинения в адрес Мнангагвы, что привело к бегству последнего из Зимбабве.

Побег Мнангагвы создал для Грейс Мугабе определенные проблемы со стороны армии. Некоторые генералы поддерживали вице-президента и заявляли, что главой государства может быть только ветеран национально-освободительной борьбы. Старые члены ЗАНУ-ПФ, которых Мугабе в последние годы методично смещал, тоже были недовольны возвышением супруги президента. Грейс Мугабе родилась в 1965 году, и к числу ветеранов ее отнести никак нельзя.

Еще один фактор

93-летний Мугабе этой осенью объявил, что пойдет на новый президентский срок и будет участвовать в выборах. Оппозиционеры тут же активизировались с требованиями о его отставке, намекая на то, что правитель утратил связь с реальностью. Теоретически в 2018 году власть в стране может перейти к оппозиции, что никак не устраивает приближенных к Мугабе лиц – им нужно сохранить свое положение, для чего можно пожертвовать (формально или реально) президентским постом многолетнего правителя Зимбабве.

19 ноября Мугабе был смещен с должности главы партии ЗАНУ-ПФ, а его жена вообще была исключена из нее без права на восстановление. Ассоциация ветеранов продолжала хвалить военных и призывать Мугабе к добровольной отставке. И вот вчера появились сообщения, что Мугабе покидает свой пост под определенные гарантии.

Ждут ли Зимбабве большие изменения?

Аналитики считают, что ситуация в Зимбабве вряд ли ощутимо изменится. Ключевые деятели переворота так или иначе связаны с Мугабе или национально-освободительным движением. В последние дни они обходились с ним очень уважительно и старались делать все бескровно, критикуя не самого Мугабе, а неких «преступников», строивших козни Зимбабве. Как, например, понять то, что Мугабе освободили из-под домашнего ареста и позволили поехать на церемонию в университете?

К тому же военные выступили в основном против чисток в партии, а социально-экономические проблемы стали удобным предлогом для отстранения неугодных. Сохранение условного статус-кво в Зимбабве в определенной степени выгодно Китаю, который стал ключевым экономическим партнером страны после введения санкций со стороны западных организаций. Если же к власти придут оппозиционеры, которые начнут реформы по западным образцам, отношение «золотого миллиарда» к Зимбабве может измениться, а Китай начнет терять свои позиции.

Больше всех в этой ситуации «пострадала» Грейс Мугабе и ее сторонники – они стали своего рода отдушиной, на которую «повесили» все экономические проблемы, внутрипартийную напряженность и прочее. Вероятнее всего, после решения вопроса с Мугабе ситуация в Зимбабве продолжит развиваться так, как она развивалась до этого, и внимание мирового сообщества переключится на другие темы.

Все-таки ушел…

Роберт Мугабе принял условия своего ухода с поста президента Зимбабве и подписал документ об отставке.

Сообщается, что военные также согласились с условиями Мугабе – сохранить собственность и неприкосновенность президента и его жены Грейс Мугабе.

ГЛОБУС

Зимбабве – расположенная в южной части Африки страна, не имеющая выхода к морю. Интересна история названия страны – ранее на этих землях располагалась империя Мономотапа, столица которой называлась Зимбабве.

Интересные факты

1. До 1980 года Зимбабве являлась колонией Великобритании и называлась Южная Родезия.
2. Национальная валюта Зимбабве с 2009 года – доллар США.
3. В Зимбабве ежегодно проходит конкурс на звание самого некрасивого мужчины страны с призовым фондом в пятьсот долларов.
4. Знаменитый на весь мир водопад Виктория находится на границе Зимбабве и Замбии.
5. Одна из крупнейших рек на территории страны также носит название Зимбабве.
6. Средняя продолжительность жизни в Зимбабве – около сорока лет.
7. Значительную долю дохода страны составляет экспорт кофе, по производству которого она занимает одну из лидирующих позиций в мире.
8. На гербе Зимбабве можно увидеть автомат Калашникова.
9. Первый президент страны носил фамилию Банан и даже издал закон, запрещающий шутки по поводу его фамилии.
10. До получения независимости от Англии Зимбабве была одним из самых развитых регионов Африки.
11. В 2009 году инфляция в Зимбабве составила 321 миллион процентов в год. Номиналы купюр доходили до ста триллионов зимбабвийских долларов. В результате правительство сдалось и полностью перешло на доллары США.
12. До обретения независимости доля белого населения на территории современной Зимбабве росла, а после отделения от Великобритании стала падать, и составляет сейчас менее одного процента.
13. Безработица в Зимбабве – около 80 процентов, то есть лишь один из пяти зимбабвийцев имеет работу.
14. В недрах Зимбабве таится огромное множество полезных ископаемых.
15. В национальной зимбабвийской кухне практически не используются овощи и фрукты, зато пользуется популярностью мясо крокодила.
16. Через территорию Зимбабве с древних времен проходил торговый и миграционный маршрут, что объясняет ее богатый этнический состав: здесь проживает больше 13 миллионов человек, говорящих на разных диалектах. Только государственных языков здесь – 16! Наиболее часто используются английский, шона и ндебеле.

УЖАС!

Смертельная давка в Марокко

В одной из самых бедных деревень Марокко женщины погибли в давке во время раздачи продовольственной помощи.

В Марокко жертвами давки в пункте раздачи продовольственной помощи стали по меньшей мере 15 человек, десять получили ранения, свыше 30 потеряли сознание. По последним данным, все погибшие – женщины. Трагедия произошла в регионе Эс-Сувейра на западе Марокко в небольшом населенном пункте Сиди Бульалам. У одной из лавок, где планировалось раздать продукты питания малоимущим, собрались сотни человек. Возникла толчея, вскоре переросшая в давку. Проводится расследование.

Сиди Бульалам – одна из беднейших деревень Марокко, но в текущем году ситуация ухудшилась, так как сильная засуха повредила сельскохозяйственные посевы, что привело к росту цен на основные продукты питания.

КРУПНЫЙ ПЛАН

Джордж Клуни возвращается!

Знаменитый актер Джордж Клуни возвращается на телеэкраны после почти 20-летнего отсутствия. Актер объявил о съемках шестисерийного телесериала по книге Джозефа Хеллера «Уловка-22».

Сериал рассказывает об американском солдате Йоссариане, который имитирует психическое расстройство, чтобы избежать боевых вылетов. К данному моменту известно, что сам Клуни сыграет в сериале полковника Кэткарта, командира главного героя. Съемки запланированы на начало следующего года. Полнометражный фильм по роману Хеллера был снят в 1970 году.

На телевидении известный актер в последний раз появлялся в конце 1990-х годов в роли доктора Дага Росса в сериале "Скорая помощь".

Народная Воля http://www.nv-online.info 21 ЛІСТАПАДА 2017 г.

ЗАКУЛІССЕ

Індыйскі мільярдэр стаў ганаровым членам беларускай Акадэміі навук

*Маёмасць **Юсуфа Хваджы Хаміда** ацэньваецца амаль у 2 млрд долараў. Бізнесмен гатовы супрацоўнічаць з нашай краінай.*

У мінулым нумары "Народная Воля" расказала пра тое, што Нацыянальная акадэмія навук папоўнілася пяццю новымі акадэмікамі і 22 членамі-карэспандэнтамі. Але 16 лістапада на Агульным сходзе акадэміі адкрытым галасаваннем былі абраны шэсць замежных членаў НАН Беларусі, сярод якіх нобелеўскі лаўрэат па фізіцы 1997 года **Стывен Чу,** прэзідэнт Расійскай акадэміі навук **Аляксандр Сяргееў** і Кітайскай акадэміі навук **Бай Чунлі**, а таксама два ганаровыя члены НАН Беларусі – лётчык-касманаўт, двойчы Герой Савецкага Саюза **Пётр Клімук** і індыйскі бізнесмен, старшыня праўлення фармацэўтычнай кампаніі «Cipla Limited» **Юсуф Хваджа Хамід**.

Такая ўвага Беларусі да асобы Юсуфа Хаміда, безумоўна, невыпадковая. Беларуска-індыйскія фармацэўтычныя праекты, якія ўзялі старт у нашай краіне, адбываюцца не без удзелу Хаміда.

– *Кампанія Cipla супрацоўнічае з прадпрыемствам «Акадэмфарм», якое ўваходзіць у сістэму Акадэміі навук*, – расказвае выконваючая абавязкі дырэктара Інстытута біяарганічнай хіміі НАН Беларусі, кандыдат навук **Святлана Бабіцкая**. – *Індыйскі бок гатовы перадаць нам рэгістрацыйнае дасье на 12 сучасных, дарагіх прэпаратаў для лячэння СНІДу і гепатыту В і С. Да цяперашняга моманту яны перадалі ўжо восем дасье. Калі прэпараты будуць зарэгістраваны, у далейшым паступова пачнецца лакалізацыя вытворчасці ў Беларусі. Мы не проста будзем атрымліваць гатовыя лекі з Індыі. Гаворка ідзе пра пастаўкі фармацэўтычных субстанцый, лекавыя формы будуць рыхтавацца непасрэдна на «Акадэмфарме». Выпуск гэтых прэпаратаў на тэрыторыі нашай краіны дазволіць значна паменшыць кошт лячэння для такіх хворых. Гэта вялікі прарыў.*

Акрамя таго, кажа Святлана Бабіцкая, асоба Юсуфа Хаміда цікавая тым, што ён вельмі цесна звязаны з нашай краінай.

Індыйскі бізнесмен нарадзіўся ў 1936 годзе ў Вільнюсе. Горад у тыя гады быў неафіцыйнай сталіцай Заходняй Беларусі. Справа ў тым, што маці Юсуфа Хаміда – ураджэнка Вільнюса Любоў Дзярчанская. У 1930-х яна вучылася ў Нямеччыне, дзе і пазнаёмілася з індусам Абдулам Хамідам. Пасля прыходу да ўлады Гітлера маладая пара была вымушана збегчы з Германіі, таму што асцерагалася пераследу з-за яўрэйскага паходжання Любові. Хаміды вярнуліся ў Індыю, аднак Любоў нярэдка наведвала Еўропу, таму іх сын Юсуф нарадзіўся ў Вільнюсе.

На радзіме Абдул Хамід арганізаваў фармацэўтычную кампанію Cipla. Яго справу пазней паспяхова працягнуў Юсуф Хамід. Сёння ён адзін з найбагацейшых людзей не толькі Індыі – свету. Маёмасць Юсуфа Хаміда ацэньваецца ў 2 млрд долараў. Такія вялікія грошы ён зарабіў на выпуску джынерыкаў – танных аналагаў перадавых лекаў. Аднак кампанія Хаміда стварае і прэпараты ад ВІЧ і раку.

У Юсуфа Хаміда няма дзяцей, ён шмат займаецца дабрачыннасцю. У 2001 годзе, напрыклад, Cipla знізіла цэны на сваю лінейку прэпаратаў ад ВІЧ да 1 долара за камплект, у выніку чаго кошт гадавога курсу лячэння ўпаў у 30 разоў! Сусветная прэса тады пісала, што дзякуючы такому кроку колькасць жыхароў краін трэцяга свету, якая змагла дазволіць сабе гэтыя лекі, вырасла з 2 тысяч да 6 мільёнаў чалавек!

"Юсуф Хамід захаваў добрыя пачуцці да Беларусі і хацеў бы нешта зрабіць для нашай краіны", – упэўнена Святлана Бабіцкая.

Варта адзначыць, што Юсуф Хамід – выпускнік Кембрыджскага ўніверсітэта, доктар хіміі.

Марыя ЭЙСМАНТ.

ЗДАРЭННІ

Ён не асудзіць…

У Маладзечне ў адным з гандлёвых цэнтраў малады чалавек скраў куртку з манекена.

Крадзеж зафіксавалі камеры відэаназірання, таму ў хуткім часе міліцыя высветліла асобу хлопца, які вырашыў, што адзенне манекену не патрэбна. Дарэчы, скрадзены тавар не вельмі танны – куртка каштуе 150 рублёў.

МІНІ-РЭЦЭНЗІЯ

«Пяцікніжжа» ад паэта Яўгена Гучка

Апошнім часам міжволі захапіўся (хоць і цяжкавата з-за хваробы) чытаннем новай кнігі паэзіі Яўгена Гучка "Маё Пяцікніжжа". Сапраўды адчуваецца ў ёй пэўны перазоў з біблейным Пяцікніжжам прарока Маісея. Такі размах я сустракаў хіба ў выдатнага нашага майстра Рыгора Барадуліна. Маю на ўвазе ягоныя "Псалмы Давідавы". Толькі ў Барадуліна перад кожным уласным вершам-"псалмом" даецца адпаведны тэкст з Бібліі – эпіграф, а ў Гучка перазоў зместавы, пачынаючы з назвы зборніка. Але ў абодвух аўтараў адзіны вялікі клопат – пра свой народ, пра духоўную годнасць беларуса, пра ягонае шанаванне боскасці ў сабе.

Увогуле ж Яўген Гучок пачувае сябе ўпэўнена ў кагорце лепшых беларускіх паэтаў. Ён валодае каштоўнай якасцю грамадзянскасці, не губляючы пры гэтым умення надаць паэтычнаму радку паболей мастацкай празрыстасці, тонкага характва, пазбягаючы пры гэтым рытарычнасці, што не кожнаму творцу пад сілу.

Кнігу склалі вершы living рознай формы і танальнасці – ад тонкіх лірычных да іранічна-сатырычных, эпіграм. Асобнае месца аўтар у прадмове адводзіць паэме-эсэ "Законы неба не адмяняюцца" ("Нябесная Беларусь"). Твор зроблены цікава, адмыслова, шмат якія радкі насычаны афарыстычнасцю, аднак, падалося, месцамі аўтар усё ж перабірае з такой "фарбай", як змрочнасць. На што, мяркуем, і сам звярне ўвагу пры далейшай працы над новым для сябе па форме творам. Цяпер, падалося, аўтар заарыентаваны на пакаленні землякоў, выхаваных "савецкасцю", але ж падрастаюць новыя, выгадаваныя ў іншых сацыяльных умовах і арыентацыі, і гэта пачынае ўсё болей і болей адчувацца. Выходзіць, ёсць, ёсць у віхуры нашага жыцця месца і сацыяльнаму аптымізму. Хаця, канечне ж, жыццё ўвогуле штука даволі драматычная, а часам і трагічная. У цэлым жа "Маё Пяцікніжжа" Яўгена Гучка, безумоўна, заслугоўвае грамадскага вітання, высокай ацэнкі і, само сабой, чытацкай добразычлівай увагі.

Эрнест ЯЛУГІН.

СЛЫШАЛИ?

В Беларуси задержали директора украинского завода за дачу взятки

Украинские СМИ сообщили еще об одном задержании гражданина Украины на территории Беларуси. Как информирует издание «Левый берег», белорусские спецслужбы задержали руководителя предприятия ПАО «Завод утяжелителей» из города Константиновка Донецкой области.

Издание ссылается на письмо на имя посла Украины в Беларуси Игоря Кизима от 16 ноября.

В обращении, подписанном и. о. председателя правления этого завода Козьменко, утверждается, что директор ПАО "Завод утяжелителей", 39-летний Александр Скиба прибыл в Минск 15 ноября в командировку на переговоры с ОАО «Минский тракторный завод». Отмечается, что у украинского предприятия заключен договор с МТЗ на поставку продукции, которая используется в литейном производстве белорусского завода.

Скиба вылетел из Киева в Минск рейсом 15 ноября в 14.20 и прибыл туда в 16.15 того же дня по местному времени. Обратно вернуться он собирался в тот же день, о чем он сообщил по телефону в 19.20 по киевскому времени.

Однако в следующий раз на связь Александр Скиба вышел уже утром – он позвонил жене с чужого белорусского номера и сообщил, что его задержали сотрудники КГБ Беларуси.

«Пытаясь узнать судьбу нашего сотрудника, я обратился по телефону, найденному в сети Интернет, к оперативному дежурному Управления КГБ Беларуси в Минске с запросом о задержании нашего сотрудника. Человек, который представился заместителем оперативного дежурного, подтвердил мне факт содержания нашего сотрудника в этом учреждении», – говорится в письме. При этом представитель КГБ Беларуси не сообщил обстоятельств и цели задержания, пообещав перезвонить, если возникнет такая необходимость.

Комментировать ситуацию TUT.BY в КГБ Беларуси отказались. В МИД Беларуси пока не располагают информацией о задержании.

Как рассказал TUT.BY посол Украины в Беларуси Игорь Кизим, о задержании ему стало известно в субботу, 18 ноября.

«Я сразу же связался с коллегами из белорусского МИД. К сожалению, они не обладали какой-либо информацией. Не предоставили информацию и в КГБ», – отметил дипломат.

«Мы направили ноту с требованием пояснить, за что был задержан гражданин Украины и что ему инкриминируют. Мы также потребовали допустить к задержанному консула и родственников», – добавил посол.

По информации, которая есть у посла Украины, директору украинского завода инкриминируют дачу взятки.

"Завод утяжелителей" находится в украинском городе Константиновка (Донецкая область). Здесь производят сыпучие материалы, которые применяются в литейном производстве – для производства формовочных, стержневых и противопригарных покрытий.

Напомним, ранее стало известно о задержании в Минске 25 октября корреспондента «Украинского радио», гражданина Украины Павла Шаройко. По неофициальным данным, его обвиняют в шпионаже.

(TUT.BY)

РЕГИОН

Школа и сад – вместо пустыря

Жители нового микрорайона в Бресте в рамках кампании «За наш город» просят республиканские органы власти выделить целевые средства на строительство детского сада, школы и сквера. Соответствующее коллективное обращение направлено в Министерство образования и Палату представителей Национального собрания РБ.

– В Бресте на территории, ограниченной улицами Криштофовича, Полевой, Рябиновой, Сябровской, находится неблагоустроенная территория. Дома в микрорайоне новой застройки заселены молодыми семьями с детьми, многие из которых многодетные. Однако внутри квартала полностью отсутствует социальная инфраструктура, – комментирует ситуацию один из инициаторов обращения **Андрей Бусень.**

По его словам, территория микрорайона, расположенная внутри квартала, позволяет разместить здесь школу и детский сад, сквер и другие объекты социальной инфраструктуры.

– Мы понимаем, что на это таких ресурсов в городском бюджете нет. Поэтому просим депутатов парламента выделить из республиканской казны Брестскому городскому исполнительному комитету средства на финансирование строительства учреждений образования (школы и сада) в этом микрорайоне, а также на благоустройство сквера с пешеходными дорожками, детскими и спортивными площадками, – комментирует предложения жителей микрорайона руководитель организации «За свой город» **Игорь Масловский.**

Брестские активисты считают, что возведение этих социальных объектов позволит улучшить жизнь нескольких тысяч жителей нового микрорайона.

Надежда КРУГЛЯКОВА.

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ

Печальная судьба Степана КУЗЮРА

Эта фотография была напечатана в "Сельской газете" 10 ноября 1989 года как иллюстрация к статье Павла Стасевича "Обретенное братство", посвященной 50-летию воссоединения Западной Беларуси с БССР. На ней запечатлен Степан Аксентьевич Кузюр, уроженец местечка Мотоль Ивановского района Брестской области. В связи с чем его фотография оказалась в газете? Дело в том, что этот молодой человек в двадцатых годах прошлого столетия возглавлял подпольную комсомольскую организацию, которая действовала в Мотоле наряду с подпольной организацией Коммунистической партии Западной Беларуси (КПЗБ).

В 1927 году польская полиция арестовала Степана Кузюра, но ему удалось сбежать из участка с наручниками на руках, как пишет П.Стасевич, и некоторое время скрываться у друзей и знакомых. Потом он перешел польско-белорусскую границу и ушел в Советский Союз. О дальнейшей судьбе Степана П.Стасевич ничего не пишет, так как, возможно, ничего об этом не знал, хотя и упоминает о политическом "терроре сталинщины" в тридцатые годы.

О Степане Кузюре как руководителе подпольной комсомольской организации в Мотоле пишет в известном романе-трилогии "Пакутны век" и писатель Василь Яковенко, который за основу своего романа взял жизнь жителей необыкновенного во многих отношениях местечка, их быт, традиции, культуру, их борьбу за освобождение от всякого рода поработителей, за свободную, счастливую жизнь.

Писатель в романе, как и П.Стасевич в своей статье, пишет о тяжелом положении жителей Мотоля во время нахождения его в составе Польши после Рижского договора 1921 года. В сложных условиях действовала молодежь Мотоля, преследуемая польской полицией. Полиции удалось арестовать Степана Кузюра, обезглавить комсомольскую организацию. В.Яковенко также пишет, что счастливый случай помог Степану сбежать из полицейского участка прямо в наручниках. Некоторое время он прятался у знакомых, а когда полиция напала на его след, сбежал еще раз, "теперь уже за границу – туда, где Советы". О его дальнейшей судьбе В.Яковенко в романе ничего не сообщает, как и П.Стасевич в статье.

Почему меня, казалось бы постороннего, заинтересовал этот человек? Дело в том, что Степан Кузюр – дядя моей жены Анны Петровны, то есть мой тесть Петр Аксентьевич Кузюр – родной брат Степана.

Еще в пятидесятые годы прошлого столетия я узнал от Петра Аксентьевича, что его брат был секретарем подпольной комсомольской организации в Мотоле. Тесть рассказал мне историю его ухода в Советский Союз. Поведал он и о том, что помогло его брату стать во главе комсомольцев Мотоля, организации, борющейся с польской властью на территории Западной Беларуси, организации, которая конечной целью ставила воссоединение с БССР.

В годы Первой мировой войны семья Аксента Кузюра, как и семьи других мотолян, бежала от немецкой оккупации вглубь России. Жили они как беженцы, если не ошибаюсь, в Саратовской губернии. Там встретили Октябрьскую революцию. Под воздействием революции и гражданской войны сформировались политические взгляды молодого Степана. Он всем сердцем принял идеи коммунизма и стал убежденным сторонником партии большевиков во главе с Лениным.

В начале двадцатых годов, после Рижского договора, большинство мотолян, как и семья Аксента Кузюра, возвратились домой. Вооруженный идеями коммунизма, обладая организаторскими способностями и неусидчивым характером, Степан не мог спокойно смотреть на то, как унижает польская власть мотолян. И он начал действовать, возглавив группу таких же молодых и непокорных людей.

После ухода в Советский Союз от Степана было получено несколько писем, которые не сохранились. В одном из писем оказалась фотография, которая бережно хранилась в семье моего тестя как память о брате. Теперь она в моем архиве.

Прошли бурные тридцатые годы, ознаменовавшиеся многими важными историческими событиями. Западная Беларусь воссоединилась с Восточной. Но никаких вестей от брата Петр не получил, хотя питал надежду, что с воссоединением Беларуси он вернется домой, в родной Мотоль.

Ждал вестей от Степана и его отец Аксент Николаевич, ждал до самой своей смерти в 1958 году. Он чувствовал, что сталинские репрессии не обошли стороной и его сына. Ведь многие мотоляне, высланные в Сибирь и Казахстан сразу после воссоединения Беларуси в 1939–1941 годах, еще до начала войны с Германией, и вернувшиеся домой после нее, рассказывали о страшных годах, проведенных в лагерях в нечеловеческих условиях. Такая же участь ожидала многих жителей Мотоля и после Второй мировой войны. Их вывозили в Сибирь как "неблагонадежных", как кулаков, когда началась коллективизация в западных областях Беларуси. Это продолжалось вплоть до смерти Сталина.

Моя жена вспоминала, что Аксент Николаевич как-то говорил ей, что Степан не мог быть врагом Советской власти, а тем более польским шпионом. Если он погиб как "враг народа", то необоснованно, по ложному доносу.

Жизненный опыт подсказывал моему тестю, что брата уже нет в живых. Как-то раз Петр Аксентьевич сказал, что лучше бы брат Степан остался в руках польских полицейских, отсидел бы пару лет в польской тюрьме и, наверное, остался бы жив. А вот ушел на территорию Советского Союза, поверив в "красивую жизнь при Советах", и...

Я встречался с женщиной преклонного уже возраста, с которой Степан собирался связать свою жизнь. Она любила Степана и всю жизнь его ждала. Она так и осталась одинокой, не приняв ни одного предложения выйти замуж.

Уже давно нет в живых моего тестя, как и тех, кто вместе со Степаном в 20-е годы прошлого столетия вел борьбу с польской дефензивой. Он так и не узнал ничего о судьбе своего брата, не узнал, как и где закончился его жизненный путь.

Моя жена, племянница Степана, прилагала много усилий к розыску своего дяди. Последнее, что она успела сделать при жизни, – это написать письмо в программу «Жди меня» с просьбой помочь разыскать хоть какие-нибудь сведения о судьбе Степана. На обратной стороне фотографии Степана, которая хранится у нас, написано только «г.Славгород» и больше ничего. Между прочим, написано очень красивым почерком. Фотография довоенная, города Славгорода на территории Беларуси в то время еще не существовало. Город Пропойск Могилевской области стал Славгородом уже после войны. Пришлось обратиться к энциклопедии. Город с таким названием оказался в Алтайском крае Российской Федерации. В письме на программу жена упоминала этот город. Но, к

сожалению, никакого ответа от известной программы мы не дождались. Очень жаль, что моя жена так ничего и не узнала о судьбе близкого ей человека – она скоропостижно скончалась в 2012 году.

Продолжить поиски пришлось мне. Вместе в дочерью нашли на просторах интернета сайт "Открытый список", "Книга памяти Алтайского края". Почти три миллиона имен в списках.… И среди них – Кузюр Степан Аксентьевич. И краткие сведения о нем.

Оказалось, он жил и работал в селе Подстепное Ребрихинского района Алтайского края. Работал агрономом машинно-тракторной станции (МТС). Видимо, оказавшись на территории Советского Союза, он смог в начале 1930-х годов закончить одно из сельскохозяйственных заведений, техникум или институт, и получить специальность агронома. Вроде бы жизнь в Стране Советов поначалу складывалась неплохо. Можно жить и работать. Ему, крестьянскому сыну, скорее всего, была по душе работа в сельском хозяйстве, тем более агрономом.

Но впереди страшные тридцатые годы, начались репресии, черная полоса в жизни всех народов Советского Союза. Не минула она и Алтайский край. Надо было выполнять ежовскую разнарядку по поиску "врагов народа", тех, кто вынужден будет долгие годы работать в нечеловеческих условиях в лагерях, тех, кто будет расстрелян. "Тройки" особых совещаний при НКВД СССР усердно работали во всех областях, краях и республиках.

Не миновала страшная участь и Степана Кузюра. А как же иначе? Ведь он прибыл в Страну Советов из буржуазной, враждебной Союзу Польши. Значит, шпион, антисоветчик.

Арестовали Степана 19 декабря 1937 года. Суд состоялся почти через два месяца, 11 февраля 1938 года. Видимо, все это время из него выбивали показания. Приговор – высшая мера наказания, расстрел. Ему пришили пять пунктов (2,6,9,10,11) 58-й статьи. Расстреляли в Барнауле 27 марта 1938 года.

Реабилитация всех невинных жертв сталинских репрессий началась вскоре после смерти тирана.

Степана Аксентьевича Кузюра реабилитировал военный трибунал Сибирского военного округа 29 апреля 1958 года, через 20 лет после расстрела, в связи с отсутствием состава преступления.

Остается только склонить голову перед светлой памятью этого человека, который свято верил в непогрешимость партии большевиков, в торжество социализма и коммунизма, и сам пошел навстречу своей преждевременной смерти.

Прав был его брат, когда говорил, что лучше бы Степан отсидел срок в польской тюрьме, но остался бы жив. Ведь впереди была еще большая жизненная дорога, которая так трагически закончилась в 34 года...

Владимир ЗАЯЦ, пенсионер.
г.Скидель Гродненской области.

Народная Воля http://www.nv-online.info 21 ЛІСТАПАДА 2017 г.

ЗВАНЫЙ ГОСТЬ

Salut, Надежда!

У известной оперной певицы Надежды Кучер – украинская кровь, белорусское гражданство и яркая вокальная карьера в России и Европе. Ей 34 года, а за плечами семь побед на престижных международных конкурсах, самый непререкаемый из которых – конкурс Би-Би-Си в Кардифе (Великобритания), после которого ее международная карьера взвилась вверх, как космическая ракета на старте. Надежда – солистка Пермского театра оперы и балета, а для знатоков это также бесспорный знак качества артиста, потому что художественным руководителем в Перми служит один из самых ярких дирижеров мира Теодор Курентзис. С ним Надежда Кучер дважды становилась лауреатом престижнейшей российской театральной премии «Золотая Маска».

В Минске певица бывает редко, а с сольным концертом прибыла вообще впервые. Надежда привезла изысканную программу Salut a la France, составленную из французской оперной музыки, и выступила с ней в Белгосфилармонии. Успех был бесспорный. Замечу, что к нам Надежда Кучер приехала из Санкт-Петербурга, где с этой же программой выступала в Большом зале Санкт-Петербургской филармонии. И тоже при полном зале и огромном внимании публики. Если учесть, что северная российская столица буквально «перекормлена» талантами, что она видела и слышала самых лучших певцов мира, то прием, оказанный Надежде Кучер, – несомненное признание ее таланта.

– Вы концертируете по всему миру. Но где же все-таки ваш дом, Надежда?

– Здесь, в Минске, и точка. Здесь все мои родные. Живу в тихом центре! Лучшего места не найти.

– Почему вы в сольном концерте не исполнили что-нибудь на «бис»? Некоторые зрители шептались: наверное, белорусский гонорар невелик…

– Не было «бисов», потому что основная программа сложная, на износ. Этот концерт я сделала для родных и близких людей, которые не могут приезжать на мои выступления за рубеж.

– Зал Белгосфилармонии, конечно, престижный – хотя бы потому, что единственный акустический. Но оркестр Белтелерадиокомпании, с которым вы были на сцене, мне показался на несколько голов ниже солистки.

– Дело не в оркестре, а в организации. Если бы были грамотно спланированы репетиции, если бы был ассистент дирижера, который подготовил бы коллектив к приходу главного маэстро… В общем, можно было бы сделать этот концерт на гораздо более высоком уровне.

– У оркестра Белтелерадиокомпании печальная история – нет у него лидера, дирижеры там постоянно меняются. Наверное, ни у кого нет заинтересованности в этом коллективе.

– А люди-то работают профессиональные, играют хорошо.

– Кто преподносил вам цветы? Мне показалось, что многих вы знаете.

– Да, это были друзья, коллеги, но и зрители, которых не знаю. Но самое поразительное – подарок от Белорусского детского фонда. Хорошо, что вы спросили, я сама уже думала, как об этом рассказать. Дело в том, что благодаря этой организации я сейчас живу на свете. Да, в 7 лет мне поставили «сердечный» диагноз, и если бы болезнь не ликвидировали, меня бы уже не было на свете. Нужна была операция, а на тот момент, 1990-й год, она делалась в одной-единственной на весь Советский Союз клинике – в Каунасе у профессора Юргиса Бредикиса. Для этого нужны были деньги, у родителей их не было…

– Тогда их вдруг не стало у большинства населения…

– И мама обратилась в Детский фонд, который взял расходы на себя. Я никогда не забывала об этом. По моей просьбе моя мама связалась с ними сейчас и пригласила на мой сольный концерт. В общем, мы с Фондом снова нашлись, и я просто мечтаю поучаствовать в их благотворительных проектах.

– А вот про ваше сердце: слушая ваши великолепные высокие ноты, я, признаться, на концерте ловила себя на мысли, как выдерживает организм такие огромные нагрузки?

– Сердце здесь ни при чем, главное, чтобы адреналин от психологического напряжения не зашкаливал и не мешал вокалисту дышать. Зажим нужно уметь контролировать. Я умею – спасибо педагогу Санкт-Петербургской консерватории Тамаре Дмитриевне Новиченко.

– Интересно, когда вы, молодая певица, почувствовали полную свободу на сцене? Сейчас-то даже по вашей осанке видно, насколько раскованны и уверенны вы в профессии.

– Как солистка оперы я работаю с 2009 года, это записано в трудовой книжке, – я тогда только перешла на 4-й курс Санкт-Петербургской консерватории имени Римского-Корсакова. Но еще на первом курсе (через два месяца после поступления) я вышла в роли Бригитты в «Иоланте» в Музыкальном театре при консерватории. А второй курс вообще начала с дебюта в «Царской невесте». С первого курса я начала готовить Виолетту («Травиата»), работала над ней года два: с педагогом, с режиссером, смотрела и слушала других. Мне повезло готовить эту роль именно так, как и нужно молодой исполнительнице: долго, сознательно, скрупулезно. Это одна из знаковых ролей, которая остается с сопрано на всю жизнь.

– Но ваша главная любовь – французская опера, я правильно понимаю?

– Нет, не только, просто сейчас период такой.

– Вы с этой же программой только что выступили в Большом зале Санкт-Петербургской филармонии. Этот зал принимает далеко не каждого, а у вас, как я с удовольствием прочитала, был аншлаг.

– Да, только там моя программа была более полная, в Минске мы не смогли ее реализовать ввиду сложности композиций. Я понимала, что за такое малое количество репетиций с оркестром мы даже с таким прекрасным маэстро, как Андрей Галанов, все задуманное сделать не сможем. Всего три репетиции – это ничто, так не делается даже с оркестром высочайшего класса.

– Но со всемирно известным маэстро Баренбоймом, я читала, вы тоже всего две репетиции провели и вышли петь в «Травиате».

– Ассистент! Ассистент работал с нами полтора месяца по указаниям главного дирижера. И все потому, что в тот раз маэстро Баренбойм сильно заболел и действительно пришел к самой премьере.

– А что вы, солистка, чувствовали, когда оркестром руководил музыкант такого масштаба, как Баренбойм?

– Чувствовала себя маленькой-маленькой. Но значительность, вес дирижера очень помогал.

– Я еще хотела спросить про Теодора Курентзиса. В чем, по-вашему, загадка этого маэстро, который забирает ежегодно чуть ли не все «Золотые маски»? Откуда в нем такой огонь, напор?

– У маэстро Курентзиса на первом месте качество. Он не позволяет ни себе, ни другим выходить на сцену неподготовленным. Это просто невозможно! Поэтому у него всегда очень тяжелый репетиционный процесс, во время которого вычищается все. Кстати, ассистенты у него делают минимум, они могут текст разобрать с оркестром, не более. И то не всегда. Курентзис работает очень много и без поблажек. И, честно говоря, я привыкла к такому режиму, к такому уровню качества, поэтому порой так трудно с другими… Мне не хочется снижать этот уровень! Я, наверное, замучила оркестр Белтелерадиокомпании на репетициях, но я не могла пропустить ни одной неверно сыгранной ноты. Это просто непозволительно!

– Я читала, что вы несколько раз выступали в оперном театре Сантьяго (Чили). А какой уровень оркестра там, в Латинской Америке?

– Шикарный! Театр в столице Чили муниципальный и оркестр замечательно слаженный. Главный дирижер – молодой талантливый москвич Константин Чудовский. Там вообще много русских и белорусских музыкантов, которые живут в Сантьяго постоянно.

– А русские оперы идут?

– Еще как! Они идут во всем мире! Самый популярный оперный режиссер Дмитрий Черняков – главный пропагандист русской оперы.

– Сейчас большая конкуренция среди славянских певцов?

– Конечно!

– И как быть?

– Мне работы хватает.

– С каким агентством вы работаете?

– С 2015 года с крупнейшим американским агентством оперных певцов «Земски-Грин». Им руководят люди, которые более, чем кто-либо, понимают в этом деле. Скажу для примера, что в свое время они представляли интересы такой оперной дивы, как Катя Ричарелли.

– Интересно, у артистов с импресарио отношения только материального плана? Или импресарио – человек, который может дать и профессиональный совет?

– Именно!

– А напрямую к вам могут обратиться театры, чтобы пригласить на выступление?

– На территории СНГ – пожалуйста. За пределами – нет.

– Когда вы готовите программу, с кем советуетесь?

– Я всегда могу обратиться к моим авторитетам, которым очень доверяю. Есть такие люди. Но слепо никогда не следую чьим бы то ни было советам, все сама взвешиваю и анализирую. Главное – хорошо все обдумать.

– Времени, конечно, у вас немного, и телевизора, как вы сказали, в доме нет, но вдруг вы по интернету смотрите «Большую оперу»?

– Нет, я не смотрю «Большую оперу». Более того, скажу, что пару лет назад меня приглашали в проект, но это не мой формат, я не работаю в таком жанре. Но сейчас одна моя юная коллега – солистка Большого театра Беларуси Маргарита Левчук – участвует в нем. Она мне очень интересна как певица. Мне абсолютно не важно, дойдет она до финала проекта или нет. Мне важно и интересно, что она показывает со сцены. Я буду следить за ее карьерой.

Елена МОЛОЧКО.

ДЛЯ ВЯСЁЛАЙ КАМПАНІІ

Ой, у полі тры крынічанькі

Словы і музыка народныя.

Ой, у полі тры крынічанькі,
Любіў казак тры дзяўчынанькі:
Чарнявую, бялявую
І русую кучаравую. } 2 разы

– Чарнявую ад душы люблю,
З бяляваю павянчаюся,
А з русаю кучараваю
Назаўсёды развітаюся. } 2 разы

– Ці ж табе я не прыказвала,
Як стаялі, прыгаварвала:
Не едзь, мілы, ў далёкі край
Бо застанеш маладзіцаю! } 2 разы

– Любіў я цябе дзявіцаю,
Буду любіць маладзіцаю.
Датуль цябе любіць буду,
Пакуль вазьму ды ўдавіцаю. } 2 разы

Не ўсе ж тыя ды сады цвітуць,
Не ўсе ж разам асыпаюцца.
Не ўсе ж тыя замуж ідуць,
Што любяцца ды кахаюцца. } 2 разы

АЖИОТАЖ

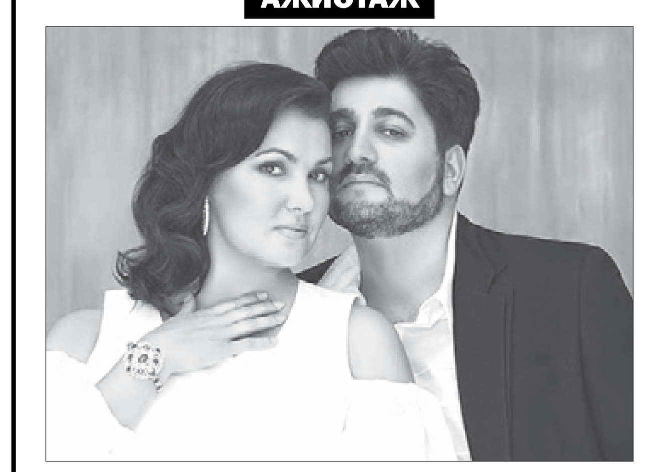

На Анну Нетребко втридорога? Зато с фуршетом

Вокруг билетов на единственный концерт Анны Нетребко и Юсифа Эйвазова зафиксирован небывалый ажиотаж. Не только среди поклонников оперы, но и билетных мошенников тоже, которые продают по интернету лишние билеты, причем по небывалым ценам, в разы отличающимся от номинальной стоимости.

Все это происходит в Москве, где оперная примадонна и ее муж выступят 7 февраля. В Минске их концерт состоится 10 февраля, и о мошенничестве у нас пока, к счастью, ничего не слышно. Зал Дворца Республики уже практически весь продан, на утро вчерашнего дня оставалось несколько десятков очень дорогих билетов – от 650 до 800 рублей. Куда уж их перепродавать? Хотя на этот концерт были билеты по вполне доступным ценам, от 145 рублей. Но они давно разошлись, так как продавать их начали еще в середине лета.

Кстати, те, кто раскошелился на 800 рублей, смогут присутствовать на фуршете с участием звезд концерта: Анны Нетребко, Юсифа Эйвазова и дирижера Владимира Спивакова, под управлением которого будет работать Государственный академический симфонический оркестр Республики Беларусь.

Максим Берин, организатор концерта, эксклюзивный представитель артистов в России, странах Балтии и СНГ, сообщил, что программа будет состоять из двух отделений. На сцене прозвучит элитный оперный репертуар, состоящий из виртуозных вокальных произведений.

Концерт Анны Нетребко и ее мужа Юсифа Эйвазова пройдет во Дворце Республики и откроет V фестиваль «Владимир Спиваков приглашает…». Так как этот зал не обладает нужными акустическими свойствами, то все артисты выступают там с микрофоном. С микрофонами будет петь и эта великолепная оперная пара. Жаль. Потому что услышать такой уникальный голос, как у Анны Нетребко, хочется вживую. Без электричества! А через микрофон можно подключиться к нему и дома, сидя в интернете. Тем более есть записи отменного качества, а харизматичность этой певицы такая огромная, что бьет даже через жидкокристаллический экран.

Виктория ДРОЗД.

НЕСТАНДАРТ

Таксідэрміст

Віктар Леанідавіч Бахмат у сваім асяродку асоба вядомая. Ён неаднаразовы прызёр чэмпіянатаў Расіі і чэмпіянату свету. Але прадстаўляе Віктар Бахмат Рэспубліку Беларусь у незвычайным накірунку – таксідэрміі – мастацтве вырабу чучалаў жывёл. Для таго каб быць у ёй спецыялістам, неабходны веды па хіміі, анатоміі, скульптуры, фармоўцы, трэба быць гарбаром і краўцом, мець мастацка-эстэтычнае ўспрыманне і ведаць звычкі жывёл.

Самы тытулаваны таксідэрміст Беларусі нарадзіўся на Віцебшчыне. З дзяцінства цікавіўся прыродай, любіў лес, дзе вольны час праводзіў бацька-механізатар, заўзяты паляўнічы. Ужо ў тыя часы Віктар Бахмат спрабаваў рабіць першыя чучалы з тушак ласкі, вавёркі і курапаткі, але яшчэ не мог уявіць, што гэтае захапленне можа перарасці ў нешта большае.

Не адразу стаў студэнтам

Віктар расказвае, што пасля заканчэння школы не паступіў на біяфак БДУ ў Мінск: *"Не паступіў з-за свайго глупства,* – усміхаецца ён. – *Пасля майго адказу экзаменатар запытаўся: "Што вам ставіць? Чатыры ці пяць?" А я сказаў: стаўце тое, што заслугоўваю. Бала мне якраз і не хапіла".*

Каб дарэмна не марнаваць час, Бахмат год прапрацаваў у бальніцы і зноў паспрабаваў свае сілы, на гэты раз у педінстытуце ў Віцебску. Але і тут не пашчасціла. Таму пайшоў у войска: *"Я накіроўваўся ў Афганістан, але з-за маёй спецыяльнасці радыёмеханіка туды не даляцеў, застаўшыся пры авіяцыі на тэрыторыі Узбекістана, у дзвюх хвілінах далёту нашых знішчальнікаў да мяжы. Наглядзеўся ўсяго, скрыні з мёртвымі стаялі проста пасярод аэрадрома. Наўкола – штабелі з бомбаў. Нашы ваенныя лётчыкі беспярэпынна бамбілі Афганістан".*

У войску Віктар Бахмат служыў у 1982–1984 гадах. Пасля вяртання на радзіму ён не згубіў надзеі паступіць у ВНУ. І стаў студэнтам БДУ.

Алтай і заалагічны музей БДУ

Падчас навучання ва ўніверсітэце яму прапанавалі папрацаваць таксідэрмістам пры музеі. Віктар Бахмат да таго ўжо развіваў свае здольнасці ў гэтым накірунку. Нават зрабіў чучала каўкі, якое падараваў аднакурсніку: *"Яе тады на асфальце знайшлі і прынеслі мне".*

На апошнім курсе Віктару Бахмату прапанавалі паўдзельнічаць у экспедыцыі на Алтай. Адна ўмова: неабходна ўмець здымаць шкуркі. А гэта ён умеў рабіць. Эспедыцыя займалася папаўненнем заалагічнай калекцыі, што неабходна было для стварэння розных дапаможнікаў-вызначальнікаў відаў жывёл.

Пасля экспедыцыі стаў падпрацоўваць у музеі: *"Я адначасова быў заняты на трох месцах і яшчэ захапляўся спортам. Такая магчымасць была ў часы Савецкага Саюза".* І калі было размеркаванне, яго пакінулі ў БДУ, дзе ён прапрацаваў сем гадоў і значна папоўніў экспазіцыю Заалагічнага музея ўніверсітэта: *"Усяго ў БДУ засталося каля 80 маіх работ".* Віктар з задавальненнем узгадвае сваю працу ў галоўнай навучальнай установе краіны: *"Ніколі адтуль не сышоў бы, калі б не ажаніўся і не вымушаны быў з'ехаць у Гродна".*

Удзел у чэмпіянатах

Працуючы ў Гродзенскім музеі, ён стаў цікавіцца тым, як развіваецца таксідэрмія ў сусветным маштабе. Таму ў 2008 годзе, калі чэмпіянат свету ўпершыню праводзіўся не ў ЗША, а ў Еўропе, адправіўся ў Зальцбург: *"Я зразумеў, што маіх рук хапае, каб можна было выстаўляцца".* Таму пасля актыўнай падрыхтоўкі, выканаўшы чучалы куніцы, рабчыкаў, лазараўкі і казулі, Віктар Бахмат накіраваўся ў 2010 годзе на чэмпіянат Расіі, дзе атрымаў адразу тры дыпломы. У той жа год ён з'ездзіў на чэмпіянат Еўропы. А ў 2012 годзе Бахмат выпраўляецца на чэмпіянат свету ў Зальцбург і бярэ з сабой сына. Той, каб паехаць з бацькам, паабяцаў вывучыць англійскую мову, што і зрабіў за год вучобы. Па выніках рашэння журы адна з прац Віктара Бахмата ўзяла дыплом трэцяй ступені. Але гэта было не ўсё: *"Мы да канца ўзнагароджвання не мелі магчымасці застацца. А потым, калі ўжо збіраліся ад'язджаць, да нас падышлі арганізатары і кажуць: "Паглядзіце, а вас у гэтым спісе няма?" Сын кажа: "Тата, там тваё прозвішча напісана і імя". У выніку нам уручылі грашовы прыз. Так я стаў прызёрам чэмпіянату свету па выніках тайнага галасавання ўсіх 700 удзельнікаў".*

У чаканні чарговага першынства

Цяпер Віктар Бахмат рыхтуецца да чарговага чэмпіянату Еўропы, запрашэнне на якое ўжо атрымаў. Ён пройдзе ў лютым 2018 года: *"Самае складанае – каб выехаць на чэмпіянат, трэба прайсці шмат*

праверак. У мяне быў такі выпадак, калі на мяжы прасядзеў шэсць гадзін, падчас якіх мяне беспадстаўна абвінавачвалі, быццам адна з маіх таксідэрмічных работ мае адносіны да жывёлы, занесенай у Чырвоную кнігу…"

На сённяшні час у Беларусі ў сферы таксідэрміі працуюць чатыры фірмы. Але хапае саматужнікаў, рамеснікаў, якія гэтым займаюцца: *"Я лічу, што ў Беларусі можна было б ужо і свой чэмпіянат праводзіць".*

Васіль ГЕРАСІМЧЫК.

СЦЕНА

Сегодня маэстро Анисимов выступит в Мариинском театре. Но почему без белорусской труппы?

Для творческой биографии любого музыканта это уникальное событие. Народного артиста Республики Беларусь **Александра Анисимова** в Санкт-Петербург пригласил лично художественный руководитель – директор Мариинского театра маэстро **Валерий Гергиев.** На новой сцене – Мариинка-2 – Анисимов будет дирижировать оперой Дмитрия Шостаковича «Леди Макбет Мценского уезда», которую он вместе с режиссером **Георгием Исакяном** поставил в Самарском академическом театре оперы и балета. К сожалению, не у нас в Беларуси…

У оперы Шостаковича непростая судьба. Композитор написал эту гениальную музыку, когда ему было всего 26 лет! Первая постановка спектакля состоялась через два года, в 1934 году, премьера прошла с большим успехом, спектакль шел в Ленинграде и Москве. Но через год в Большой театр пришел Сталин. Опера ему не понравилась! И очень скоро она была жестоко раскритикована в газете «Правда». Вплоть до 1960-х годов «Леди Макбет» на сценах Советского Союза не шла. Зато шла на сценах лучших театров мира – в Америке, Германии, Португалии, Англии, Чехии и Швеции. И вызывала фурор.

После смерти Сталина Дмитрий Дмитриевич написал в 1955 году вторую редакцию оперы, назвав ее «Катерина Измайлова», в ней блистала великая Галина Вишневская. Но сегодня в Санкт-Петербурге маэстро Анисимов продирижирует именно первой редакцией произведения, а главную роль в ней исполнит известная в Беларуси сопрано **Ирина Крикунова.** Добавим, что в прошлом году этот спектакль стал соискателем на престижную театральную премию «Золотая маска», причем сразу в пяти номинациях: «Лучший спектакль», «Лучшая работа дирижера» «Лучшая работа режиссера», «Лучшая женская роль», «Лучшая мужская роль».

Конечно, очень жаль, что музыкант такого масштаба, как Александр Анисимов, не работает в Большом театре Республики Беларусь, что дирижера не приглашают на постановки, которые под его руководством наверняка прославили бы белорусскую оперу. По-моему, дело не в финансовых вопросах, ведь в Минск приезжают разные дирижеры и режиссеры даже из Европы. Но спектакли их, если уж по гамбургскому счету, не становятся событием, которое выходит за рамки площади Парижской коммуны, на которой стоит наш прекрасный театр. Они не получают международных призов. Так почему же не зовут маэстро Анисимова, чей творческий масштаб и авторитет в музыкальном мире Европы очевидно серьезнее и крупнее? Нет простого ответа на этот «сложный» вопрос. Здесь только руками разведешь и, поразмыслив, добавишь, как в анекдоте: «Интриги, милок…»

Кирилл БУБНОВ.

БИАТЛОН

Плюс Даша, минус Даша…

26 ноября в шведском Эстерсунде стартует очередной Кубок мира по биатлону.

Эти соревнования, безусловно, станут для спортсменов генеральной репетицией накануне Олимпиады, которая пройдет в феврале следующего года. И для белорусских болельщиков главный вопрос: что скажет на Играх трехкратная олимпийская чемпионка Дарья Домрачева? Несмотря на то, что Даша только в прошлом году вернулась в большой спорт после рождения дочери, для многих она по-прежнему фаворит номер один.

«Если бы у меня спросили, на кого я поставила бы в Корее, то выбрала бы Домрачеву, – сказала не так давно олимпийская чемпионка **Светлана Слепцова**. – *Она готовится со своим мужем Бьорндаленом, который забрал медаль у Шипулина в Сочи. Вспомните, сколько ему тогда было лет. Может быть, в этот раз сам норвежец и не выиграет золото, но завоюет личную медаль, это сто процентов».*

Однако если Домрачева вернулась в национальную команду, то белоруска **Дарья Блашко** простилась с ней. Она получила украинское гражданство и сейчас будет выступать за сборную Украины. Хотя этот сезон она может пропустить, если не будет соответствующего разрешения от Белорусской федерации биатлона. Впрочем, время покажет, насколько верное решение приняла Блашко…

Тем временем Международный союз биатлонистов на официальном сайте опубликовал календарь Кубка мира на сезон-2017/2018, а также на биатлонный турнир на Олимпийских играх 2018 года в Пхенчхане. Представляем его вашему вниманию.

КУБОК МИРА-2017/18

1-й этап. Эстерсунд, Швеция (24 ноября – 3 декабря)

26 ноября – супермикст,
26 ноября – смешанная эстафета,
29 ноября – индивидуальная гонка, женщины,
30 ноября – индивидуальная гонка, мужчины,
1 декабря – спринт, женщины,
2 декабря – спринт, мужчины,
3 декабря – гонка преследования, женщины,
3 декабря – гонка преследования, мужчины.

2-й этап. Хохфильцен, Австрия (5–10 декабря)

8 декабря – спринт, мужчины,
8 декабря – спринт, женщины,
9 декабря – гонка преследования, мужчины,
9 декабря – гонка преследования, женщины,
10 декабря – эстафета, мужчины,
10 декабря – эстафета, женщины.

3-й этап. Анси, Франция (12–17 декабря)

14 декабря – спринт, женщины,
15 декабря – спринт, мужчины,
16 декабря – гонка преследования, женщины,
16 декабря – гонка преследования, мужчины,
17 декабря – масс-старт, женщины,
17 декабря – масс-старт, мужчины.

4-й этап. Оберхоф, Германия (2–7 января)

4 января – спринт, женщины,
5 января – спринт, мужчины,
6 января – гонка преследования, женщины,
6 января – гонка преследования, мужчины,
7 января – эстафета, женщины,
7 января – эстафета, мужчины.

5-й этап. Рупольдинг, Германия (9–14 января)

10 января – индивидуальная гонка, мужчины,
11 января – индивидуальная гонка, женщины,
12 января – эстафета, мужчины,
13 января – эстафета, женщины,
14 января – масс-старт, мужчины,
14 января – масс-старт, женщины.

6-й этап. Антхольц, Италия (16–21 января)

18 января – спринт, женщины,
19 января – спринт, мужчины,
20 января – гонка преследования, женщины,
20 января – гонка преследования, мужчины,
21 января – эстафета, женщины,
21 января – эстафета, мужчины.

ОЛИМПИЙСКИЕ ИГРЫ.

Пхенчхан, Корея (9–25 февраля)

10 февраля – спринт, женщины,
11 февраля – спринт, мужчины,
12 февраля – гонка преследования, женщины,
12 февраля – гонка преследования, мужчины,
14 февраля – индивидуальная гонка, мужчины,
15 февраля – индивидуальная гонка, женщины,
17 февраля – масс-старт, женщины,
18 февраля – масс-старт, мужчины,
20 февраля – смешанная эстафета,
22 февраля – эстафета, женщины,
23 февраля – эстафета, мужчины.

КУБОК МИРА-2017/2018

7-й этап. Контиолахти, Финляндия (6–11 марта)

8 марта – спринт, мужчины,
9 марта – спринт, женщины,
10 марта – супермикст,
10 марта – смешанная эстафета,
11 марта – масс-старт, мужчины,
11 марта – масс-старт, женщины.

8-й этап. Холменколлен, Норвегия (13–18 марта)

15 марта – спринт, женщины,
15 марта – спринт, мужчины,
17 марта – эстафета, женщины,
17 марта – гонка преследования, мужчины,
18 марта – гонка преследования, женщины,
18 марта – эстафета, мужчины.

9-й этап. Тюмень, Россия (20–25 марта)

22 марта – спринт, мужчины,
23 марта – спринт, женщины,
24 марта – гонка преследования, мужчины,
24 марта – гонка преследования, женщины,
25 марта – масс-старт, мужчины,
25 марта – масс-старт, женщины.

Алесь СИВЫЙ.

ШАХМАТЫ

На гросмайстарскім узроўні

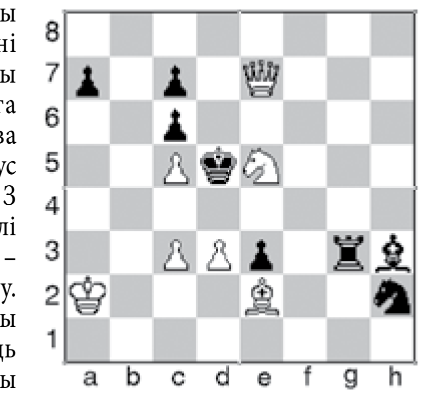

У Мінску адбыўся дзясяты Кубак па вочным рашэнні шахматных кампазіцый на прызы спецыялізаванага беларускага бюлетэня "Альбіна". Як і два папярэднія гады, турнір меў статус этапу Кубка свету па рашэнні. З 28 удзельнікаў 11 прадстаўлялі Беларусь, восем – Расію, шэсць – Літву, два – Польшчу, адзін – Украіну. Змаганне за ўзнагароды вялі тры міжнародныя гросмайстры, пяць міжнародных майстроў, два майстры ФІДЭ, некалькі нацыянальных майстроў. Апрача таго, шэраг удзельнікаў меў міжнародныя званні ў практычнай гульні і ў складанні кампазіцый. У турніры бралі ўдзел экс-чэмпіён свету па рашэнні **Андрэй Селіванаў** (Расія), сёлетні віцэ-чэмпіён свету **Мартынас Лімонтас** (Літва) і ягоны папярэднік **Валерый Копыл** (Украіна), чэмпіёны Расіі, Украіны, Беларусі, Літвы розных гадоў... У якасці галоўнага арбітра выступаў міжнародны майстар **Віктар Волчак**.

Усе 18 заданняў былі складаныя. Ужо ў двухходовым раздзеле, які лічыцца адным з найпрасцейшых, некаторыя моцныя рашальнікі набралі 0 ачкоў, а з усімі трыма задачамі справіўся толькі міжнародны майстар **Дзмітрый Плятнёў** (Расія). Трохходоўкі лепш за ўсіх рашыў міжнародны майстар **Аляксандр Булаўка** (Беларусь), эцюды – міжнародны майстар па практычнай гульні **Міхаіл Нікіценка** (Беларусь), шматходоўкі **– Аляксей Папоў** (Расія), задачы на кааператыўны і зваротны мат – міжнародны гросмайстар **Андрэй Селіванаў** (Расія). У агульным заліку першае месца заняў міжнародны гросмайстар **Мартынас Лімонтас** (Літва), другое – міжнародны майстар **Відмантас Саткус** (Літва), трэцяе – міжнародны гросмайстар, чэмпіён Расіі **Анатоль Мукасееў**. З беларусаў лепшы вынік у **Аляксандра Булаўкі** – дзясятае месца.

Прапануем увазе чытачоў адну з трохходовых задач Кубка "Альбіна".

Белыя: Кра2, Фе7, Се2, Ке5, пп. с3, с5, d3 (7).

Чорныя: Kpd5, Лg3, Ch3, Kh2, пп. а7, с6, с7, е3 (8).

Мат у 3 хады.

Дасылайце рашэнні на адрас рэдакцыі (***220030 г.Мінск, вул.Энгельса, 34а***) або на электронны адрас: **vadim_ne67@mail.ru.**

Еўрапейскі форум

На чарговым камандным першынстве Еўропы мужчынская зборная Беларусі заняла 18-е месца з 40, выйграўшы і прайграўшы па чатыры матчы пры адной нічыёй. **Сяргей Жыгалка** набраў 3,5 ачка з 8, **Уладзіслаў Кавалёў** – 4,5 з 8, **Кірыл Ступак** – 3,5 з 7, **Аляксей Аляксандраў** – 4 з 6, **Аляксей Фёдараў** – 4,5 з 7.

Наша жаночая зборная фінішавала 20-й з 32 (3 перамогі, 4 паражэнні, 2 нічыі). **Настасся Зязюлькіна** набрала 5 ачкоў з 9, **Вольга Бадэлька** – 6,5 з 9, **Ланіта Сцяцко** – 1,5 з 6, **Таццяна Рэва** – 1 з 5, **Яна Ільючык** – 4,5 з 7.

Вось дзве пераможныя партыі беларусаў.

Уладзіслаў Кавалёў – Душка Павасавіч (Славенія)

1.e4 e5 2.Kf3 Kc6 3.Cb5 a6 4.Ca4 Kf6 5.0-0 b5 6.Cb3 Cb7 7.d3 Ce7 8.Kc3 0-0 9.a3 d6 10.Cg5 Фd7 11.Фd2 Kd8 12.Kh4 Ke6 13.Kf5 Cd8 14. f4 ef 15.C:f4 d5 16.ed K:d5 17.Ce5 f6 18.Cg3 K:c3 19.Ф:c3 Cd5 20.Cd6 C:b3 21.C:f8 Cd5 22.Cb4 a5 23.C:a5 g5 24.Cb4 Kf4 25.Л:f4 gf 26.Фc5 KpPf7 27.Фf8+ Kpg6 28.g4 fg 29.Фh6+. 1:0.

Вольга Бадэлька – Вераніка Экслер (Аўстрыя)

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Kc3 Cb4 4.a3 C:c3+ 5.bc c5 6.3 Ke7 7.cd ed 8.Cd3 Kbc6 9.Ke2 c4 10.Cc2 Cf5 11.0-0 0-0 12.f3 C:c2 13.Ф:c2 f5 14.a4 Фd7 15.Ca3 Фe6 16.Фd2 Лfe8 17.Лae1 Kc8 18.Kg3 Kb6 19.e4 fe 20.fe de 21.K:e4 Фg6 22.Kd6 Л:e1 23.Ф:e1 h6 24.Лf3 Лd8 25.Лg3 Фh5 26.h3 Лd7 27.Фe6+ Kph7 28.Ke8 Лf7 29.Л:g7+ Л:g7 30.Kf6+. 1:0.

Змаганне юных

Прызёрамі спартакіяды ДзЮСШ у Магілёве сталі каманды з Магілёва, Брэста і Мінска. На міжнародным фестывалі "Чорная пешка" ў Брэсце ў сваіх узроставых групах перамаглі **Каця Зубкоўская**, **Арцём Лапін**, **Максім Царук**, сярод дарослых – **Дзмітрый Буланаў**, у бліцы – **Аляксей Чэрапаў**.

Праверце рашэнні

Задача Ч.Якубоўскага ад 24 кастрычніка рашаецца: **1.Се3!**

Першым правільна адказаў **Васіль Жуковіч**. Шэраг папярэдніх задач рашылі **Мікалай Шклярэўскі**, **Леанід Калодка**, свае варыянты даслаў **Альберт Літвінаў**.

Леанід Аляксандравіч Калодка з Жодзіна падзяліўся ў лісце і сваёй біяграфіяй: нарадзіўся ў 1934 годзе, скончыў Беларускі політэхнічны інстытут, у якасці інжынера будаваў шэраг буйных аб'ектаў у БССР, Манголіі. Зараз на пенсіі. Каля 20 гадоў займаецца бегам на 20 кіламетраў і на марафонскую дыстанцыю, дасягнуў узроўню майстра спорту сярод ветэранаў.

Вадзім ЖЫЛКО.

УЧЕНЫЕ РЕКОМЕНДУЮТ

Качество плодов не снижается

Срок хранения удлиняется

Слышала о том, что плоды и ягоды можно хранить в полиэтиленовой пленке. Расскажите, пожалуйста, об этом способе хранения.

Светлана КУЛИК.

г.Ивацевичи.

Учеными доказано, что яблоки, груши, сливы и черную смородину можно хранить в полиэтиленовых мешочках емкостью 1–1,5 литра. Внутри упаковки в результате дыхания плодов накапливается углекислый газ (в среднем 4–6%) и снижается содержание кислорода. Эти изменения в составе газовой среды снижают интенсивность дыхания плодов. Высокая влажность воздуха в упаковке (90–99%) обусловливает незначительные потери влаги, поэтому естественная убыль массы уменьшается до 0,6–1% и плоды долгое время остаются сочными. Срок хранения при этом удлиняется на 1,5–2 месяца; плоды не теряют товарных качеств.

Полиэтилен обладает еще одним свойством. Через него проходят различные летучие (ароматические) вещества, выделяемые плодами. Если бы они накапливались в мешочке, то плоды быстро созревали бы и буре ли. Хорошо хранятся таким способом яблоки сортов Осеннее полосатое, Пепин шафранный, Лобо, Спартан, Мелба. Не рекомендуется упаковывать в полиэтиленовую пленку яблоки антоновки обыкновенной (в упаковке они быстро буреют).

Условия хранения яблок и груш, упакованных в полиэтиленовые мешочки, не отличаются от обычных. Важно лишь, чтобы температура не поднималась выше 10ºС и ее колебания были незначительными во избежание конденсации влаги в пакете. Мешочки с плодами желательно хранить в таре или на стеллажах, предварительно покрытых бумагой, чтобы шероховатые доски не нарушали герметичности упаковки. Конечно, необходим регулярный контроль за состоянием продукции.

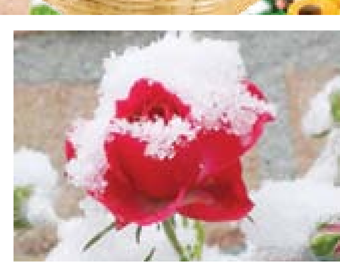

СОВЕТЫ ЦВЕТОВОДАМ

Розы под защитой

Чем и как нужно укрывать розы на зиму, чтобы они благополучно перезимовали?

Наталья КАМИНСКАЯ. *г.Воложин.*

Розы для безопасной зимовки требуют легкого укрытия из такого материала, который не был бы подвержен гниению и не принимал бы в себя сырость или, по крайней мере, удерживал бы ее недолго. Для этого подходят еловые ветви; за недостатком их используют можжевельник или вереск. При усиливающихся холодах сверху нагребают еще снег. Если для укрытия применяются лист или солома, то слой должен быть очень тонок, потому что при наступлении оттепели накапливается слишком много влаги, отчего на ветвях роз образуются черные пятна, а часть их совсем гибнет. Навоз – самое вредное из всех укрытий, его никогда не следует употреблять.

Благополучная зимовка роз зависит еще от почвы, местоположения и состояния самих растений. Прежде всего необходимо, чтобы побеги достигли надлежащей зрелости. Не дозревают же побеги на слишком плодородных влажных почвах, поэтому для роз нужно выбирать теплое, сухое, защищенное место и пересаживать кусты, как только они начинают давать водянистые побеги.

СЕМЕЙНАЯ ФЕРМА

Предпочтения нет!

Какие яйца полезнее, белые или коричневые? Есть разные мнения на этот счет, а что вы скажете?

Наталья ОЛЬХОВСКАЯ.

Гомель.

Многим больше нравятся яйца с коричневатой скорлупой – то ли оттого, что цвет теплый, то ли потому, что на столе в современной посуде они так красиво выглядят. А уж раз на яйцо приятно смотреть, в нем находят массу других достоинств по сравнению с обычным белым яйцом: оно куда свежее, и на вкус приятнее, и больше, и гораздо желтее, и скорлупа прочнее и не трескается при варке.

Профессор Вегнер из Института животноводства при Боннском университете провел специальные сравнительные исследования достоинств коричневатого и белого яиц. И вот к каким выводам он пришел: 40 процентов коричневатых яиц имеют кровяные пятна, среди них попадаются яйца с резким и неприятным рыбным привкусом, что связано с неправильным обменом веществ, часто встречающимся у пигментированных несушек. Каждая белая несушка дает в год на 45 яиц больше, чем ее рыжая подруга, а корма на формирование белого яйца идет меньше. Итак, совершенно ясно, что нет серьезных оснований предпочитать коричневатые яйца белым.

Иногда встречаются яйца с сиреневым или даже фиолетовым оттенком скорлупы. Такие яйца имеют пониженную выводимость. Предполагают, что сиреневый оттенок передается по наследству, поэтому инкубация таких яиц вместе нежелательна.

КУЛИНАРНЫЕ РЕЦЕПТЫ

Хрен маринованный

1 кг хрена, ½ л воды, 4 ч. л. сахара, 2 ч. л. соли, 2 ст. л. уксусной эссенции, гвоздика, корица.

В кипяченой остуженной воде растворить сахар и соль. Раствор нагреть до кипения, положить специи, накрыть крышкой и охладить до 50ºС, после чего добавить уксусную эссенцию. Через сутки раствор профильтровать и залить им тертый хрен. Все хорошо размешать, расфасовать в небольшие банки и укупорить.

Вместо воды можно взять сырой свекольный сок. Его, не нагревая, смешать с хреном и остальными компонентами, кроме специй (норму соли и сахара увеличить вдвое, чуть больше взять уксуса).

Чеснок соленый

Для рассола: 1 л воды, 80–100 г соли.

Крупные белые или розовые головки вымыть, снять первые покровные листья (не допуская оголения долек), удалить корневые мочки, снова вымыть, уложить в банки, залить холодной водой и оставить на трое суток, меняя воду три-четыре раза в день.

Приготовить раствор соли, вскипятить его, профильтровать и охладить. Чеснок залить рассолом, добавить по желанию лавровый лист и душистый перец.

Банки накрыть крышками, стерилизовать 5–15 минут (в зависимости от емкости), укупорить и поставить в прохладное место.

Раздел ведет агроном Федор ВЕРАВОЙША.

ФУТБОЛ

БАТЭ – без пяці хвілін чэмпіён

Да заканчэння чэмпіянату краіны па футболе застаўся адзін тур.

У мінулыя выхадныя, па сутнасці, вызначыўся пераможца чарговага першынства краіны. І салігорскаму "Шахцёру", які да апошняга часу ішоў на першым месцы, крыўдаваць няма на каго. Хто перашкаджаў атрымаць дзве перамогі і святкаваць чэмпіёнства? Суддзі? Слабае апраўданне для каманды, якая сапраўды прэтэндуе на высокі тытул.

Да жалю салігорскіх балельшчыкаў і на радасць барысаўскіх, у прайшоўшым туры БАТЭ атрымаў тры ачкі, а "Шахцёр" – нуль. Праўда, шмат спрэчак выклікаў гол барысаўскага нападаючага Віталя Радзівонава, які ў штрафной пляцоўцы, здаецца, падыграў рукой *(дарэчы, кампетэнтныя арбітры пацвердзілі мне, што гол не павінен быць залічаны.* – **Аўт.**), але гэта тэма для асобнай размовы.

У апошнім туры ў матчы з "Гарадзеяй" барысаўчанам для афармлення чарговага чэмпіёнства дастаткова будзе і нічыёй, хаця дачакаемся гульні, бо ў футболе, як вядома, здараецца рознае…

Вынікі 29-га тура: "Дынама" (Мінск) – "Крумкачы" (Мінск) – 1:0, "Слуцк" – "Віцебск" – 2:3, "Іслач" (Мінскі раён) – "Днепр" (Магілёў) – 1:0, "Славія" (Мазыр) – "Нафтан" (Наваполацк) – 1:2, "Шахцёр" (Салігорск) – "Тарпеда-БелАЗ" (Жодзіна) – 1:2, БАТЭ (Барысаў) – "Нёман" (Гродна) – 3:1, "Дынама" (Брэст) – "Гарадзея" – 1:1, "Мінск" – "Гомель" – 0:2.

Турнірнае становішча

Каманды	Гульні	Выйгрышы	Нічыі	Паражэнні	Мячы	Ачкі
БАТЭ	29	21	4	4	58–16	67
Дынама (Мн)	29	21	2	6	42–14	65
Шахцёр	29	20	5	4	51–19	65
Дынама (Бр)	29	13	9	7	46–26	48
Тарпеда-БелАЗ	29	13	9	7	41–27	48
Нёман	29	13	7	9	39–31	46
Віцебск	29	12	7	10	34–34	43
Слуцк	29	12	7	10	30–34	43
Гарадзея	29	8	13	8	34–32	37
Гомель	29	9	8	12	24–24	35
Днепр	29	6	7	16	27–48	25
Іслач	29	9	14	16	25–45	24
Мінск	29	3	14	12	18–37	23
Крумкачы	29	4	10	15	24–46	22
Славія	29	4	8	17	26–48	20
Нафтан	29	4	6	19	17–55	13

P.S. *Апошні, 30-ы, тур чэмпіянату пройдзе 26 лістапада.*

Адрас рэдакцыі:
220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.
Рэкламны аддзел (017) 328-66-09.
nvonlineinfo@gmail.com http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэцэнзаваць і вяртаць нявыкарыстаныя матэрыялы, яна пакідае права ўступаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 20.11.2017 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 24 015 экз. Заказ № 4181.